007983

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 5 (284) LONDONAS, 1953 m. vasario 5. VII METAI

PREKYBA SU SOVIETAIS

Naujuoju Sovietų pasiūlymu, pradėti derybas dėl prekybos santykių išplėtimo, Vakaruose susilaukta nemažo susidomėjimo. Pramonės kraštams visuomet rūpėjo turėti kuo daugiau rinkų savo gaminių eksportui, nes tik parduodami savo gaminius, jie galėjo gauti mainais maisto ir trūkstamų žaliavų. Bet Sovietų Sąjunga buvo kaip tik pirmoji pasaulyje, kuri pradėjo varžyti tarptautinę prekybą. Kiek prekyba tarp Rytų ir Vakarų buvo sumažėjusi jau prieš Antrąjį Pasaulinį karą, rodo faktas, kad trys Baltijos valstybės, turinčios apie 6 milijonus gyventojų, importavo Britanijos gaminių už tą pačią sumą, kaip ir Sovietų Sąjunga su 180 milionų gyventojų. Po 1945 metų prekyba tarp Vakarų valstybių ir Sovietų imperijos, (įskaitant okupuotus ir satelitinius kraštus), kas metai dar mažėjo.

Sovietiniai vadai gerai žino Vakarų valstybių norą išplėsti Vakarų- Rytų tarptautinę prekybą ir todėl Kremlius išnaudoja tai savo politiniams tikslams. Tik tokiems tikslams pereitais metais ir buvo sušaukta ekonominė konferencija Maskvoje. Ten rusai liejo krokodilo ašaras dėl pasekmių, kurias atneš Vakarų valstybių ūkiui prekybos susiaurėjimas. Rusai siūlė mainus padidinti dvigubai ar daugiau.

Spalio revoliucijos sukaktį minint, komunistų suruoštame mitinge, Londone, Empress Hall, buvo iškabintas transparentas: „Taika-Prekyba — Draugystė". Bet ir šis prekybos pasiūlymas buvo tik propagandos tikslams. Komunistai nori pasakyti, kad jie siekia prekybos su Vakarais, nes pagal jų teoriją tarptautinė prekyba yra pasaulio taikos nedalomoji dalis. Bet kiek jų prekybos pasiūlymai yra nuoširdūs, rodo Kremliaus darbai.

Kai D. Britanijai pokariniam atsistatymui trūko miško medžiagos, Sovietų Sąjunga atkišdavo vieną, kitą, balaną. Tuos šipulius norėjo parduoti labai brangia kaina. Derybose dažnai buvo norima gauti Vakarų pripažinimą Sovietų užgrobtoms teritorijoms. Kai tas nesisekė, Kremlius griebėsi kitų triukų. 1950 m., birželio mėn. 15 d., kai visi anglų laikraščiai ruošėsi paminėti 10 ties metų Baltijos valstybių tragiškos okupacijos sukaktį, Sovietų propaganda išleido „džiaugsmingą" komunikatą apie miško medžiagos pardavimo sutartį, Trumparegius, prekybos ryšių ištroškusius laikraštininkus, pastaroji žinia tiek sužavėjo, kad jie sovietinę agresiją paliko antrosios eilės reikalu.

Sovietų Sąjungos grūdų eksportas taip pat naudojamas grynai propagandos reikalams. Tuo tarpu kai pačiame Sovietų rojuje dauguma gyventojų yra nedavalgę.

Tuo tarpu totalistinė valstybė sugeba eksportuoti žymius grūdų kiekius. Pereitais metais Rusija nenorėjo parduoti grūdų Vakarų Europai, bet pasiūlė Egiptui, Brazilijai ir Pakistanui, nes tuose kraštuose reikalinga buvo komunistams propaganda.

Kol vyksta šaltasis karas, komunistų prekyba su laisvuoju pasauliu staiga neįnutruks. Dar esama daug prekių, kurių rusai negali pasigaminti, arba negali pagaminti pakankamai. Komplikuotos mašinos, jų atsarginės dalys, chemijos gaminiai, guma ir kai kurie retesni metalai. Šias prekes jie perka tiesioginiai, arba per savo satelitus. Bet ši prekyba yra palaikoma tik tiek, kiek ji tarnauja komunistų plano tikslams. Galutinis jų tikslas, tačiau, yra užtroškinti kapitalistinius kraštus jų pačių pramonės neparduotų gaminių sandėliuose. Kaip to tikslo bus pasiekta, galima rasti paties Stalino ūkio plane, kuris pasirodė spaudoje prieš 1952 m., Komunistų Partijos Kongresą. Ten, „pasaulio proletariato vienytojas" nusako pasaulio pasidalinimą į „dvi pasaulio rinkas", kurių vienoje vyrauja Amerika, o antroje — Rusija, Kinija ir Rytų Europa. „Tokiu būdu, sako Stalinas, dabar mes turime dvi lygiagretes pasaulio rinkas, kurios taip pat stovi viena pirešą kitą". Toliau jis kalba apie „pigiausią ir techniškai tobuliausią" pagalbą, kurią teikia Rusija savo grupei, baigdamas šitaip:

„Tai yra rezultatas greito pramonės išsivystymo šiuose kraštuose. Galima su pasitikėjimu tvirtinti, kad su tokiu pramonės išvystymo tempu, neužilgo mes prieisime prie to, kad šie kraštai ne tik patys nereikalaus jokio importo iš kapitalistinių kraštų, bet jie jaus reikalą ieškoti užsieninių rinkų savo gamybos pertekliui". (Stalin „Soviet Weekly" 30.10.1952).

Kad Rusija jau ir dabar bando paveržti kai kurias rinkas Vakarų valstybėms, rodo tas faktas: Rusija pateikė Pakistanui pigiausį pasiūlymą varžytynėse pristatyti 30.000 tonų geležinkeliams bėgių. Panašiai ji nukonkuravo japonus, pristatant Siamui cementą. Atidarant pramonės parodą Bombejuje, Sovietų ambasadorius pasakė:

„Sovietų Sąjunga yra pasiruošiusi pristatyti Indijai pramonės gaminių ir sutinka, kad būtų atsiskaitoma bet kuria valiuta. Penkių metų bėgyje joks kraštas negalės prilygti mums technikos srityje".

Šitokie S. Rusijos veiksmai verčia Vakarų politikus apsigalvoti, sėdant prie derybių stalo.

J. V-kas.

IVYKIU SANTRAUKA

Nepalyginamai aiškiau ir tvirčiau pasisako Dulleso bosas prez. Eisenhoveris.

„Mes niekada nepripažinsime tautų pavergimo, kad už tai turėtume abejotinos naudos sau".

Nežinia kokia nauda gali būti iš to, kad plėšikui leidžiama laisvai siautėti ir net jam padedama. Jei ir turi iš to naudos kas nors be paties plėšiko, tai tikriausiai tik abejotinos.

Džiugu, kad prez. Eisenhoveris yra pasiryžęs panaikinti praeityje padarytas slaptas sutartis.

Garbė JAV jos tikrai nesudarė. Naudos taip pat jokios. Tik pusei Europos uždėjo vergijos pančius ir per eilę metų stabdė vakarų Europos atkutimą.

Už tas klaidas amerikiečių tauta jau brangokai sumokėjo. Jei nebūtų buvę geležinės uždangos tarp vakarų ir rytų Europos, nebūtų reikėję tų milijardų dolerių, kuriuos Amerikos mokesčių mokėtojai turėjo sumokėti karo audros nuniokotai Europai.

Mes lietuviai, viliamės, kad nau jieji Amerikos valdovai nesustos pusiaukelėje. Nepasitenkins panaikindami slaptus protokolus, bet panaikins ir visų negerovių šaltinį, pačias Potsdamo ir Jaltos sutartis, kuriomis buvo išduota ir mūsų Tėvynė Lietuva.

Žinoma, pats sutarčių panaikinimas mažai padės, jei nebus atstatyta pusiausvyra, kurią tos sutartys suardė. Sutarčių panaikinimas paliks gražiai skambančiais tuščiais žodžiais, kol pavergtiesiems nebus grąžinta laisvė.

L. Dalius

SPAUDOS BALIAUS reportažas ir nuotraukos bus spausdinamos kitos savaitės „Br. Lietuvio" numeryje.

SKAUDI GAMTOS NELAIME

Praėjusią savaitę, ketvirtadienį, rytinės Anglijos gyventojai, ramiai išklausę oro ministerijos pranešimo eidami gulti, visai negalvojo, kad tas nekaltas pranešimas sukels jiem tiek rūpesčio, vargo ir aukų.

Pranešime buvo sakoma, kad augšto slėgimo sritis su centru apie Azorų salas slenka į rytus. Žemo slėgimo sritis su centru į pietus nuo Islandijos slenka pietų rytų kryptimi. Meteorologai tą žemo slegimo sritį pasižymėjo raide „Z". Toji nekalta Z buvo kaltininkė vieno didžiausių Anglijos istorijoje potvynių.

Visai nelauktai „Z" pradėjo didinti judėjimo greitį. Jau penktadienį per pietus specialistai buvo susirūpinę padėties rimtumu. Visai Anglijai buvo pranašaujamas audrų pavojus.

Šeštadienį Z atsidūrė Šiaurės jūroje, sudarydama nelauktai stiprios audros centrą. Vėjo greitis pasiekė 113 mylių per valandą. Audros laikas sutapo su potvynio metu, kuris užlatyje čia ir taip yra augštas. Milžiniška iki 20 jardų augščio banga smogė į rytinės Anglijos pajūrio apsaugos pylimus. Jau pirmo smūgio daugelis pylimų neatlaikė ir prasidėjo vandens tvinimas. Tai įvyko ankstyvą pirmadienio rytą, kada daugelis žmonių dar miegojo. Vandens pylimas pralaužęs pakrančių užtvankas, ritosi per derlingus laukus ir miestų gatvėmis, naikindamas pakeliui sodybas, kelius, ūkių gyvulius ir miegančius žmones.

Potvynis labai skaudžiai palietė beveik visą rytinę Angliją, užliedamas šimtus tūkstančių akrų žemės ir visą eilę miestų ir gyvenviečių. Labiausiai nukentėjo Temzės ištakoje esanti Canvey sala, kuri buvo beveik visiškai užtvindinta.

Paskutinėmis žiniomis 30.000 žmonių liko be pastogės. 260 žuvo ir keli šimtai yra dingusių be žinios. Dalis jų gali būti taip pat žuvę.

Tuo pačiu metu audra palietė ir Olandijos bei Belgijos pakraščius, padarydama nemažesnių nuostolių. Olandijoje teko evakuoti Goeree ir Flakkee salas, kurlose gyveno 32.000 žmonių. Iš viso žuvusių Olandijoje priskaitoma iki 1269.

Atatinkamų kraštų vyriausybės ėmėsi skubių ir energingų žygių pagelbėti nukentėjusiems nuo potvynio. Kariuomenės daliniai gelbsti evakuoti iš pavojingų zonų. Smėlio maišais bando užtaisyti pylimuose pralaužtas skyles ir sustabdyti vandens veržimąsi.

By kind permission of „Daily Te legraph" and „Morning Post".

Karalienė ELZBIETA II ir EDINBURGO Kunigaikštis lanko potvynio nusiaubtas sritis.

EISENHOVERIO KALBA KONGRESE

Vasario mėn. 2 d. prezidentas Eisenhoveris JAV parlamente pasakė programinę kalbą, kurioje nurodė, kaip JAV ves savo politiką, norėdamos sustiprinti laisvojo pasaulio jėgą ir užtikrinti laisvę. Jis nurodė gaires, kuriomis prezidentas ir Kongresas turi vadovautis sekmingam bendradarbiavimui

KETURI TIKSLAI

Kalbos įžangoje prez. Eisenhoveris paskelbė keturis pagrindinius tikslus.

1. „JAV įtaką panaudoti su tokia jėga ir numatyti eigą taip, kad galima būtų atbauginti agresorių ir, gal būt, tuo būdu užtikrinti taiką."

2. Sudaryti tokią pajėgią ir be priekaištu tautinę administraciją, kad jos pagarba krašto viduje užtikrintų respektą užsienyje.

3. Skatinti kūribingąją iniciatyvą ekonomijoje taip, kad JAV produkcija visur galėtų stiprinti laisvę

4. Pasišvęsti visų piliešių gerovei ir visų tarpusavio lygybei taip kad JAV tauta, kada tai bus reikalinga, galėtų veikti vieningai ir su visa savo gaila.

POZITYVI UŽSIENIO POLITIKA

Savo kalboje prezidentas pirmą kartą paskelbė pozityvios užsienio politiko metmenis.

Viena kalbos dalis buvo pašvęsta Korėjos klausimui, kuris, prezidento žodžiais „yra skaudžiausia komunistų agresijos fazė visame pasaulyje.

Jis pranešė, kad atšaukiamas 1950 m. birželio mėn. paskelbtas įsakymas, draudžiąs karo veiksmus Formozai. Nuo to laiko kinų komunistai ne tik užpuolė Korėjoje JT pajėgas, bet... „jie nuolatos ignoravo JT pasiūlymus sudaryti paliaubas Korėjoje. Paskutiniu metu jie, drauge su Rusija, atmetė Indijos vyriausybės pasiūlymą baigti kovas Korėjoje. Tas pasiūlymas buvo priimtas JAV ir 53 JTO narių.

NETURI AGRESINIŲ TIKSLŲ

Prezidentas Eisenhoveris pabrėžė, kad JAV neturi agresinių tikslų, bet-„mes iš tikrųjų neturime pareigos ginti tautos, kuri kariauja prieš mus Korėjoje".

Kalbėdamas apie santykius su kitomis tautomis, prezidentas nusakė keletą principų:

1. „Mūsų užsienių politika turi būti aiški, pastovi ir patikima".

2. „Ji turi būti globalinė politika. Taika, kuria mes džiaugiamės ir giname Europoje ir Amerikose, nesiskiria nuo taikos, kuri yra pavojuje Azijoje".

3. „Mes niekada nesutiksime pripažinti tautų pavergimo, kad už tai gautume menką naudą".

Jis prašė Kongreso priimti rezoliuciją, kuria „būtų panaikintas bet koks praeities slaptas įsipareigojimas leidžiąs panašų tautų pavergmą".

4. Tarpusavio saugumas reiškia efektingą tarpusavio bendradarbiavimą. Jokie turtai ir pagalba negali atsverti dvasios nuskurdimo. Kiekvienos laisvos tautos širdis turi būti garbingai pašvęsta jos laisvės ir nepriklausomybės išlaikymui".

5. „Vakarinės Europos vienybė negali būti sudaryta iš svetur. Ji turi kilti viduje. Tikra vienijimosi pažanga bus geriausias laidas, kad mūsų tautos materialinė, politinė ir karinė parama nebuvo sunaudota veltui".

6. „Pelninga ir lygiateisė užsienio prekyba. Prezidentas nurodė reikalą peržiūrėti prekybos sutartis ir muitus, kad paskatinus JAV investacijas užsienyje.".

NETIKĘS IMIGRACIJOS ĮSTATYMAS

Prezidentas pasakė, kad jis prašysiąs Kongreso peržiūrėti dabar veikiantį imigracijos įstatymą, kuris esąs neteisingas ir įžeidžiantis. Lietuviams pabėgeliams jis yra ypatingai svarbus, todėl čia paduodame šia prezidento kalbos ištrauką, liečiančią šį klausimą.

„Pagrindinė mūsų vyriausybės teisė yra normuoti imigrantų skaičių pagal tai, kiek mūsų valstybė gali jų priimti. Taip pat pagrindinė teisė yra nustatyti kvotas, pagal mūsų tautos sudėtį. Tačiau mes neturime užmiršti ir to fakto, kad visi esame imigrantai, arba imigrantų vaikai. Dabar veikiantis įstatymas yra neteisingas. Faktiškai jis diskriminuja kaikurias mažumas. Kongreso nariai mane painformavo, kad jau tuo metu, kai šis įstatymas buvo priimtas, buvo jaučiama, kad yra reikalinga peržiūrėti veikiančias kvotas. Todėl aš prašau Kongreso peržiūrėti šį įstatymą ir išleisti nuostatus, kurie iš vienos pusės saugotų mūsų tautinius reikalus o iš antros — būtų ištikimi mūsų pagrindinei idėjai — laisvė ir sąžiningumas visiems".

Baigdamas savo kalbą prezidentas Eisenhoveris pareiškė:

„Mes turime žinoti, kad laisvė apsireiškia lygiai darbininko teisėje streikuoti ir lygiai rytų Europos tautų kančiose priespaudoje.

„Pasaulio reikalus svarstant, eiti viduriu tarp jėgos naudojimo, kuris yra pažimys barbariškumo ir pri sipažinimo bejėgiu, kuris yra pažimys bailumo .

Londonas. Dviejuose britų karo laivuose, lėktuvnešiuose Warior ir Triumph buvo pastebėti sabotažo veiksmai. Saugumo organai tiria įvykį

* * *

Pusanas. Pusane, pagrindinėje aliantų tiekimo bazėje, kilo staigus gaisras, sunaikinęs beveik septintą dalį miesto. Be pastogės liko 60.000 žmonių. Gaisras prasidėjo spekuliantų turgavietėje ir staiga persimetė į žibalo ir dažų sandėlius.

* * *

Kopenhaga. Rusų pasiuntinys Kopenhagoje protestavo prieš numatomas danų radio transliacijas apie Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją. Protestas liko be pasekmių.

* * *

Madridas. Ispanija įstoja nariu į UNESCO. Įstojimo dokumentus pasirašė kunigaikštis Primo de Rivera, Ispanijos ambasadorius, Londone.

* * *

Stokholmas. Švedija perka 80 britiškų Centurion tankų už £7 mil.

* * *

Pekinas. Kiniečių spauda keletos mylių gylio stipriai įtvirtintą fronto zoną Korėjoje, vadina Didžioji Siena. Vakarų strategai suka galvas, ką tas keistas pavadinimas galėtų reikšti? Kaikurie mano, kad kiniečiai ruošiasi pastoviam ir ilgam gynimosi karui, dabartinėse pozicijose.

* * *

Guam. Nuo sausio mėn. 1 d. dvi mažutės salos Ramiajame Vandenyne Saipan ir Tinian buvo apsuptos keista paslaptingumo skraiste. Visi laikraštininkai ir svečiai buvo išprašyti iš tų salų. Praėjusio karo metu tose salose buvo sunkiųjų bombonešių B—29 bazės. Ryšium su tuo prisimenama, kad Tinian jau buvo panašioje situacijoje prieš numetant atomines bombas ant Japonijos. Tada šioje saloje buvo sumontuotos atominės bombos ir pakrautos bombonešius.

* * *

La Paz. Rusai labai susidomėje Bolivijos cino kasyklomis. Per savo agentus Bolivijoje jie siūlo boliviečiams stambią finansinę paramą. Prileidžiama, kad rusai nori išstum krautos į bombonešius.

* * *

Vašingtonas. Gynimosi Departamentas paskelbė, kad nuo Korėjos karo pradžios iki vasario mėn. 4 d. JAV nuostoliai žmonėmis siekia 116.610. Iš jų 22.822 žuvo ar mirė nuo žaizdų, 93.788 buvo sužeisti, 2.150 pateko įnelaisvę ir 11.000 dingo be žinios.

TOLI NUO PRAMINTU TAKU

Prancūzijoje gyvenąs lietuvis skulptorius, ANTANAS MONČYS, šiuo metu prancūzų spaudoje dažnai minimas. O paskutiniąją savaitę dienraščiai ir savaitraščiai atspausdino įvertinimą jo darbų Saint Marcel bažnyčioje, Laon mieste.

Paryžiaus „France Soir" nepaprastai jautriai atsiliepdamas apie lietuvio skulptoriaus darbus, pastebi, kad Antanas Mončys, išpuošęs Saint Marcel bažnyčią, atsidėkojo Prancūzijai už rastą šitame krašte prieglaudą. Dienraščio bendradarbis pažymi, kad Mončio likimas geriausiai vaizduoja šaltojo karo dramą. Tas pat bendradarbis išsamiai aprašo Mončio tremties vargus ir nelaimes, kurios ištiko jo šeimą, pasilikusią Lietuvoje.

„France Soir" rašo, kad skulptorius, baigęs St. Marcel bažnyčiai Šv. Juozapą ir Kryžiaus Kelius dabar dirba prie simbolinio „Kelio Madona" — keliautojų globėja, kūrinio.

Dar plačiau apie mūsų skulptorių rašo Reimso dienraštis „Union", įdėdamas skulptoriaus nuotrauką ir pabrėždamas Laono miesto pasididžiavimą Mončio kūryba. Labai vaizdžiai ir detališkai dienraštis aprašo Mončio darbų inauguraciją St. Marcel bažnyčioje, kurią jaunas ir pažangus klebonas nutarė sumoderninti, pašalindamas auksuotą ir spalvotą gipsą ir senus bažnyčios mūrus papuošdamas iš akmens kaltais Mončio darbais. Mončys išdekoravo bažnyčią dideliais akmens bareljefais, vaizduojančiais Kryžiaus Kelius. Bareljefuose viskas sukoncentruota Kristaus veide, panaudojant mūsų liaudies kūrinių tradicija — smutkeliais. Lietuviams

Kryžiaus kelio 11 stacija

tie Kryžiaus Keliai nepaprastai artimi ir suprantami. Jie žavi savo paprastumu ir tiesiogine kalba, jie jaudina kenčiančio Dievo — Rūpintojėlio išraiška. Prancūzai, pamatę mūsų skulptoriaus darbus, nustemba ir jojo kūryba laiko vykusiu primityvaus meno inspiracijos perdavimu.

Savo įvertinimuose „Union" šitaip sako:

„Iš akmens iškalti skulptoriaus Kryžiaus Kelių veidai yra nuostabūs ir, be jokios abejonės, pritraukia tikinčiųjų ir žiūrovų dėmesį. Kiekviena stacija vaizduoja pirmąjį didįjį planą, o toliau antraeilius siužetus. Didžiajame plane randame Kristaus galvą, įvairiuose judesiuose, išreikštą sunkiame Kryžiaus Kelyje, kurio įvairūs etapai sugestijonuojami paprastomis, bet labai įspūdingomis ir stebinančiomis priemonėmis. Šį Mončio Kryžiaus Kelią tikrai verta matyti, nes jis vaizdžiai rodo naują mokyklą, kuri tikrai toli eisianti.

„Union" straipsnis baigiamas šiltais dėkingumo žodžiais. Jame pažymima, kad šventovės retai mato tokių gražių ir vertingų meno pasireiškimų. Laono miestas, pastebi „Union", gali didžiuotis, jei ir ne pirmasis šios srities pionerius, tai bent kaip pasiryžęs ir išdrįsęs žengti naują žingsnį".

Tačiau gražiausiai ir plačiausiai apie lietuvį skulptorių atsiliepė žinomas laikraštininkas Jean Masse, Laono miesto laikraštyje „La depeche". Jean Masse šitaip rašo:

„Šio straipsnio, pašvęsto Antano Mončio skulpturinės kūrybos veikalams Saint Marcel bažnyčioje, antrašte turėtų būti: TOLI NUO PRAMINTŲ KELIŲ.

Lietuvį skulptorių visuomenei pristatė miesto architektas Francis Turbil, kurio dekoratyviniai talentai ir pažangus meniškas skonis yra plačiai žinomi.

„Mončys, — sako Francis Turbil, yra jaunas lietuvis, nedvejodamas apleidęs savo gimtąjį kraštą tam, kad nevaržomas galėtų reikštis kūryboje, pagal nubsavą inspiraciją, bet ne pagal daugiau ar mažiau ideologinius nuostatus, kurių nepaklausyti būtų buvę labai pavojinga ten, jojo gimtuoju dangumi.

„Mončys neapsikrauna savo kūryboje prietarais ar klasicizmu. Jis ieško tiesioginių būdų perduoti savo jausmo išraišką. Štai ir turime žmogų ir jo krypties liniias.

„Kaip tai atsitiko, kad Mončys ėmėsi gražinti Šv. Marcelio bažnyčią?

Į šį klausimą parapijos klebonas atsako: Nežinau kas buvo man įėjęs šio jauno skulptoriaus paprašyti, galinčio nukaldinti šv. Juozapo stovylą bažnyčiai. Susidomėjau. Skulptorius pateikė tris projektus: du klasinius ir trečią žymiai drąsesnį. Pasirinkta pastarasis. Po kurio laiko numatytoje vietoje stovėjo šv. Juozapo stovyla. Pradžioje neapsieita be kai kurių parapiečių kritikos, tačiau atsirado ir padrąsinimų, kurių pasėkoje užsakyta Mončiui šv. Mariios stovyla ir Kryžiaus Kelių bareljefai. Šitų darbų visuma šiandien jau yra bažnyčios navose.

— Kadangi čia pat eina didieji plentai, — aiškino klebonas, — Šventoje Mergelė bus „Kryžkelių Madona" ir jos globai mes pavesime didžiąsias susisiekimo arterijas, prašydamai, kad tie keliai niekados nebetarnautų invazijoms".

Tačiau grįžkime prie pačios A. Mončio kūrybos.

Kryžiaus Kelias.

Iškaltuose paveiksluose, vaizduojančiuose įvairais stacijas, Mončys iki minimumo sumažino siužetų skaičių tuo tikslu, kad liktų vietos tinkamai išreikšti Kristaus veidui ir Kryžiui. Įspūdžio, kurį sukelia šie paprasti, skaistūs ir nuoširdūs paveikslai, neįmanu žodžiais perduoti. Juos reikia matyti.

Kristaus veido išreiška iškalbingai byloja esant jį žmogumi ir Dievu. Pradžioje tame veide jaučiamas skausmas ir kančia, vėliau dieviškoji pergalė ir triumfas, palaipsniui augąs stacijų etapuose. Kryžius, kartais nukeltas į antraeilį plano foną, tai vėl lydi du latrus, nukankintus drauge su Dievo Sūnumi. Pagaliau sunkus ir slegiantis, didingai papildo paveikslus su gilia ir suprantama išraiška.

„Kelio Madona"

Mončys palaipsniui priverčia prabilti akmens masę, vaizduojančią Dievo Sūnaus Kalvarijos kelią. Šitai be kritikos ir be ginčų jau dabar galima pasakyti.

Šv. Mergelės ir šv. Juozapo statulos yra nepaprastų linijų, primenančios tas, kurios įprasta vadinti „primityviomis". Čia pastebima tos srities itaka, kuriai priklauso ir autorius. Iš statulų sklinda ramybė, resignacija ir drauge drąsa ir švelnumas. Visa tai sukelia tokią nuotaiką, kad žiūrovas negali likti abejingas.

Jaunasis menininkas susilaukė vertingų padrąsinimų ateičiai, nes jis yra tam nusipelnęs, — baigia straipsnį Jean Masse.

J. MASIULIS.

ITALIJA

Romoj pradėjo veikti Laisvės Internacionalas, kurį sudaro sovietų pavergtųjų tautų politikos veikėjai. Jo tikslas — kovoti prieš rusiškai bolševikišką imperializmą bei tarptautinį komunizmą ir prisidėti prie sovietų pavergtųjų kraštų laisvės atstatymo.

Iš lietuvių pusės šioj organizacijoj dalyvauja Dr. J. Gailius. Inauguraciniame Laisvės Internacionalo susirinkime, kuriame buvo Romos laikraščių atstovai, Dr. Gailius kalbėjo apie Lietuvos ir kitų Baltijos Valstybių padėtį sovietų okupacijoj ir tų tautų pasiryžimą atstatyti savo nepriklausomybę.

* * *

Prancūzų rašytojas Henry de Chambon, kuris savo parašytomis apie Lietuvą knygomis ir straipsniais prancūzų tarpe garsino mūsų krašto vardą, susilaukė šiomis dienomis 82 metų amžiaus. Diplomatijos Šefas Ministeris Lozoraitis nusiuntė jam šia proga pasveikinimą, į kurį jubiliatas sekančiai atsakė: „Mano brangus Ministeri, aš jums dėkoju už širdingus sveikinimus, kuriuos Jūs teikėtės man atsiųsti mano 82 metų sukaktuvių proga. Deja, mano sveikata yra labai blogam stovy ir aš jaučiu, kad mano ilgos kelionės galas artinasi. Aš tikiu, kad Jūs ir Jūsų tautiečiai visados prisiminsite žmogų, kuris per visą savo amžių mylėjo ir tarnavo Jūsų kraštui.

* * *

Santa Maria Maggiore bazilikoje, dalyvaujant daugeliui Kardinolų, Arkivyskupų ir vyskupų, kurių tarpe buvo Vysk. V. Padolskis, įvyko iškilmingos pamaldos už bolševikų persekiojamą Bažnyčią. Pamaldose buvo Lietuvos Diplomatijos šefas, S. Lozoraitis.

JEI TEN NEBŪTŲ RUSŲ...

Du vokiečiai vaikai, sesuo ir broliukas, 1947 m. rudenį, bado vejami, pėsčia nuvyko Lietuvon ir apie metus laiko elgetavo po Tauragės apskritį, kol juos priglaudė vienas lituvis ūkininkas. Tačiau šis netrukus buvo ištremtas Sibiran, tada vaikus pasiėmė kitas to paties kaimo ūkininkas, kur jie ir išbuvo iki 1951 m. gegužės mėn., kol buvo gražinti Vokietijon.

Papasakoje apie savo įspūdžius ir gyvenima Lietuvoje, kuris ir jų vaikų akimis žiūrint, yra prislėgtas ir be prošvaistės, jie priduria: „Žmonės laukia išsilaisvinimo ir iš lėto praranda viltį".

Abu šie jaunuoliai — sesuo 16, o broliukas 10 metų amžiaus — dabar lanko grįžusiųjų vokiečių vaikams mokyklą Westfalijoje. Prisimindami Lietuvą ir lietuvius, jie sako, kad Lietuvoje jiems buvę geriau, kaip čia, Vokietijoje. Ten jie buvę laikomi, kaip savi vaikai ir visų mylimi. Esą, mielai grįžtų atgal, jei ten rusų nebūtų.

SUDEGINO SOVIETŲ KNYGYNĄ

Paskutiniųjų dviejų metų bėgyje, Jeruzalėje, žydai du kartus padegė tą patį sovietų knygyną. Pereitą savaitę, susirinkusi žydų minia prie sovietų knygyno priekylangio, sudaužė stiklus. Vienas iš minios įmetė knygynan padegamąją bombą, nuo kurios užsidegė knygyno patalpos.

BUVE LIETUVOJE PASAKOJA

Ta pati vokietė, kurios pasakojimą jau įdėjome praeitame laikraščio numeryje, papasakojo dar šiuos savo prisiminimus.

IR KAPAI NAIKINAMI

Vienoje vietoje buvę palaidoti du žuvę partizanai. Ūkininkas, pas kurį ji gyvenusi, nusiskundęs, kad jų kapai esą apleisti, apžėlę piktžolėmis, niekas jų neprižiūrįs, nes visi bijo prie jų prieiti. „Nors jis man ir nesakė, kad šiuos kapus sutvarkyčiau", — pasakoja vokietė.

Žinodama, kad vietiniams tikrai yra pavojinga tuos kapus tvarkyti, ji nuėjusi ir juos apravėjusi, padariusi po kryželį ir galimai gražiau aptvarkiusi. Eidama atgal, pamačiusi ateinant kelis milicininkus su stribais. Kadangi kapai buvo netoli kelio, tai jie, matyti, ją buvo pastebėję. Ji sustojusi ir, susirūpinusi, pamatė, kad jie priėjo prie kapų. Kadangi buvo jau tolokai nuėjusi, tai negalėjo matyti, ką jie ten veikia. Po poros valandų nuėjusi pažiūrėti ir, nustebusi, rado šiuos kapus sutryptus ir su žeme sulygintus. Pasipiktinimo pagauta, ji vėl, nors ir ne taip gražiai, kaip pirma, kapus sutvarkiusi.

NUKABINO ŠVENTĄJĮ PAVEIKSLĄ

Kartą, kai tos komunistės tėvas iš malūno parsivežė 7 cnt. supikliavotų kviečių ir valgė pirmą iš jų pagamintą vakarienę, atvyko apie 10 partizanų ir ėmė klausinėti, kur duktė. Visą šeimą suklupdė ir liepė kalbėti poterius. Pasirodo, kad duktė turėjusi tą dieną atvykti, bet atsitiktinai neatvyko. Partizanai paėmė to ūkininko arklius, susikrovė visus 7 cnt. miltų, kiaules ir kitką. Ant sienos kabojo Dievo Motinos paveikslas, kurį partizanai nukabino ir pasiėmė su savim, sakydami, kad tokiuose namuose šis paveikslas netinka. Tėvas mėgino prašyti ir teisintis, bet partizanai pasakė, kad jis galįs savo dukteriai dėkoti už tai, kad jie taip turėjo pasielgti. Be to, liepė pranešti dukteriai, kad ši prieitų išpažinties, nes jos dienos esančios suskaitytos. Ši lietuvė buvusi vienintėlė komunistė toje vietovėje. Rusams užėjus, ji vaikščiojusi enkavedistų uniforma apsivilkusi ir per ją daug šeimų buvę ištremta.

PARTIZANAI VEIKIA KOMUNISTĖ SPEKULIANTĖ

Kita vokietė, taip pat neseniai grįžusi iš Lietuvos, pasakoja, kaip kartą Karaliaučiuje susipažinusi su viena jauna lietuve, turgavietėje spekuliuojant. Ši jai pasigyrusi, kad esanti komunistinė, daug sovietams pasitarnavusi karo ir pokario metu, ir galinti vokietei padėti. Ir tikrai, po kelių savaičių minėta lietuvė komunistė atvykusi vėl su sovietiniu sunkvežimiu ir keliais rusų karininkais ir ją išsivežusi Lietuvon. Čia ji kelis mėnesius išbuvusi viename kaime, pas tos komunistės tėvus, bet vėliau, partizanų įspėta, parsikėlusi gyventi pas kitą šeimą. Ją atsivežusioji lietuvaitė gyvenusi Šiauliuose ir dažnai atvykdavusi pas tėvus. Ji tikrai spekuliuodavusi įvairiomis prekėmis kurias veždavo į Rytprūsius ir iš ten parveždavo kitas. Visa šeima buvusi gana turtingai įsitaisiusi. Visas kaimas ir apylinkė jų nekentė. Patys tėvai nebuvo komunistai, bet dukteriai nieko nesakė.

„RŪPESTINGAS" GRĮŽUSIOJO SUTIKIMAS

Toliau ji pasakojo, kaip vienas lietuvis, suviliotas įvairiausių rusų pažadų, grįžęs iš Vakarų Vokietijos į Lietuvą. Ji girdėjusi, kad iš Vokietijos šis lietuvis atvykęs su dviem lagaminais, pilnais gerų daiktų, apsirengęs geru kostiumu, turėjęs gerą laikrodį. Atvykus jam į Lietuvą, pereinamajame punkte jis turėjęs eiti į pirtį. Visus daiktus palikęs nusirengiamajame kambaryje. Išėjęs iš pirties, savo daiktų neberadęs. Kai ėmė klausinėti tarnautojus, jam buvę paaiškinta, kad jis savo daiktus turėjęs perduoti apsaugai administracijai ir kad, matomai, jo daiktus kas nors pavogė.

Gavęs šiokius tokius menkos vertės drabužius ir batus, išėjo pradėti „laimingo gyvenimo" sovietinėje Lietuvoje.

* * *

Prisimindama Lietuvoje likusius lietuvius, ji sako: „Lietuviai yra labai kieti ir jų rusai nepajėgs suvirškinti. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, būtinai tenai nuvažiuosiu".

JIS VISKA ŽINO

R. Vokietijos vyr. rabinas, W. Ulbricht pasakoja Stalinui, kad SED partijoj įsigalėjo dvi, grupės, bet abi tvirtinančios dirbą Stalino vardu. Viena grupė dirbanti verčiama baimės, kita — pagal įsitikinimą. Jis klausė Stalino, kurią grupę reikia remti.

— Kuri veikianti dėl baimės! — atkirto Stalinas. — Įsitikinimai gali keistis...

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELE

Jos gvyenime nematytas reginys tiesėsi po kojomis. Milijonai įvairiaspalvių žiburių tviskėjo akiratyje, vieni kvaitulio ratu besisukdami, gesdami ir vėl ūmai švytėdami skelbė filmų vardus, aktorių pavardes, šūkius, įmonių pavadinimus. Kiti liepsnodami fakilais ir vaivokrykštėmis, mirgančiomis žvaigždėmis ugnies ratais, nušviesdami pastatus ir stogus, gatves ir šaligatviusoe vėlyvos nakties didmiesčio keleivius. Eilių eilės išsirikiavusių žiburių tiesiesi, lyg geležinkelio bėgiai, be pradžios ir galo. Gražina ilgai žiūrėjo nuo balkono į besimigdantį didmiestį, paskendusį elektros stebuklingoje šviesoje. Čia pat, prie balkono, vėšlios liepos lapai, lengvučio vėjelio kedenami, tyliai šiurena vakaro įvykių apžvalgą.

Kurį tų žiburių dabar mato Mylius? — spėlioja Gražina, klaidžiodama jūr oje. Kokia ji būtų laiminga, jei dabar, ūmai, visos šitos žibančios akys užsimerktų ir liktų tik viena, vienintėlė, nurodanti jai kelią. Ji bėgtų ten, neklausdama, nesiteiraudama, per gatves ir aikštes, prie tos vienintėlės degančios švieselės ir, ją radusi, niekada neleistų jos užgesinti, ji kurstytų ją tol, kol ji gyventų, kol jis gyventų... Bet žiburiai dega. Milijonai jų sukasi, blykčioja, kvatojasi iš jos pabėgimo, iš jos nelaimės. Didmiesčio šviesos, kaip ir jo žmonės, šaltos ir abejingos jos sielvartui ir beviltiškumui. Gražina nuliūdus be prasmiai žiūri į tuščią gatvę. Retas praeivis tauška kietais puspadžiais cemento grindinyje ir jo žingsnių aidas dūžta akmens ir plytos sienose. Retkarčiais cyptelėja sankryžoje skubančio automobilio stabdžiai, nežinomoje kryptyje nuaidi ūkaująs garvežio šūkavimas, kažkur nejžiūrimoje augštumoje urzgia praskrendąs lėktuvas. Uždarytos parduotuvės įsienėje, šešelių priedangoje, vyriškis laiko glėbyje moterį. — Benamiai, — galvoja Gražina. Jos akys įpranta tamsoje ir ji be pasipiktinimo seka jų glamonėjimąsi, lyg tai būtų paprasta būtinybė didmiesčio nakties gyvenimui. O gal ir jie tokie pat, kaip ir ji, pabėgę iš hostelio, iš namų, išvyti iš gimtosios žemės? Gal jie šį vakarą susitiko, viens kito ieškoję daugelį dienų? Ką ji dabar darytų, jei čia, šitoje gatvėje, susitiktų Mylių? Kur jie eitų Ka ji darytų, jei Mylius taip pat laikytų ją glėbyje ir šešėlių priedangoje bučiuotų?... Ar ji gintųsi? Šauktusi pagalbos? — Šitokių minčių pynė sukasi jos galvoje ir nuo jų ji svaigsta, lyg peteliškė nuo eterio. Ji supranta žmonių pasipiktinimą, bet ji žino, kad jį pasielgtų taip pat, kaip ir ten, įsienėje, toji nežinoma moteris, nežinomo vyro glėbyje. Ak, ji dar daugiau padarytų dėl jo. Išbujojusiose mintyse ji neranda veiksmo, kurio ji atsisakytų padaryti, jei tai būtų reikalinga jo suradimui, jo išlaisvinimui, jei šito jis norėtų. Kaip šitų žiburių ji neįveikia suskaičiuoti, taip ji savo mintyse neranda veiksmo, kuriam ji galėtų pasakyti — ne, jei, tai reikėtų padaryti žmogui, kurį ji turinti surasti...

Tuo laiku, kai Gražina savo asmeniškuose jausmuose gyveno susitikimo su Myliumi vizijas, kai ji, grįžusi į kambarį, svarstė, kaip ir nuo ko pradėti rytojaus dieną jieškoti suimtojo Myliaus, pro „Glasgow Hotel" viešbučio duris įėjo augštas, liesas vyriškis, šviesia eilute apsiregęs, nešinąs mažu, rausvos odos kelionės lagaminėliu ir per ranką permestu lengvu vasariniu apsiaustu. Jis drąsiai kreipėsi į bukapiršti viešbučio porterį:

— Tikiuos gauti vienai parai pas jus kambarį ir ramiai išsimiegoti... Ir, kai porteris kalbėjo, kad visame Londone negalima rasti ramesnio viešbučio, negu šis, jis, paėmęs svečių registracijos knygą, žymėjo grafose savo duomenis.

— Skaitlinės, kurios prasideda velnio tuzinu, visada man atneša laimę. Neseniai arklių lenktynėse laimėjau, pasirinkdamas arklį, pažymėtą trylikt uoju numeriu, — juokavo svetys, įsitėmydamas Gražinos kambario numerį.

— Gaila, šitokio numerio mes iš viso neturime viešbutyje, nes reta svečių, norinčių apsigyventi to numerio kambaryje, — paaiškino porteris.

— 134, 135 arba 133 taip pat prasideda mano laimingąja skaitline — derėjosi velnio tuzinų gerbėjas.

Porteris pasisuko į lentą ir, nukabinęs raktą su 134 numerio vario plokštele, trumpai šyptelėjo:

Tikiuos, kad šiatme kambaryje turėsite ypatingą ramybę, nes už sienos miega išvargusi, graži moteris...

— Viešbučiuose visada miega išvargę žmones, — juokais pasakė svetys, dėdamas ant knygos 10 šilingų daugiau, negu porterio pranešto ji kambario kaina ir pastebėdamas, kad jis sumokąs iš anksto, nes nežinąs, ar be sugrįšiąs, išėjęs ryte su reikalais.

Ši, nors ir ne velnio skaitlinė, nuskaidrino apsnūdusį porterio veidą ir jis, pajaunėjęs bent dvidešimt metų, šokosi palydėti svetį į skirtą kambarį, pranešdamas apie pusryčių laiką ir apie tai, kad rytoj kaip tik toji diena, kada pusryčiams bus kiaušinis ir bekonas.

— Matote, kad jau man sekasi, kai tik pasirinkau laimingą skaitlinę, — vėl juokėsi svetys ir jo palydovas, atrakinto 134 kambario tarpduryje, linkėdami viens kitam ramios nakties.

Išaušusios dienos gatvės triukšmas prižadino Gražiną po sunkaus ir trumpo miego. Pirmąja akimirka ji negalėjo susigaudyti, kur besanti. Išgąstingai iššoko vienmarškinė iš minkštos lovos ir, basa pribėgusi prie lango, atiraukė užuolaidas. Dienos šviesos versmė pakėitė kambaryje buvusią prieblandą ir Gražinai grįžo tikrovė. Ji ėmė rengtis geriausiais turimais drabužiais. Taip turinti padaryti, eidama miestan, jieškotis darbo. Taip ji jau buvo nutarusi daryti prieš užmigdama. Buvo lygiai 8 valanda, kai ji, dar kartą žvigterėjusi į storo stiklo veidrodį, išėjo iš kambario pusryčių.

Erdvus viešbučio valgomasis buvo pustuštis. Tik prie kelių staliukų pusryčiavo ankstyvūs svečiai. Gražina pasirinko mažą staliuką prie pat lango. Brunetas kelneris, briliantinu priteptais plaukais, pasveikinęs Gražiną, padengė pusryčiams stalą, girdamas gražų rytą. Ji girdėjo, kai kelneris tuos pačius žodžius kartojo naujai atėjusiam pilka eilute apsirengusiam liesam svečiui, pasirinkusiam greta jos staliuką.

Po valandėlės kelneris ant padėklo atnešė tos pat rūšies pusryčius jai ir jos kaimynui.

— Tuojau pat turi ateiti mano draugas, todėl prašau atnešti dar vienus pusryčius,— kreipėsi Gražinos kaimynas į kelnerį. Ir, kai šis dėkojo už užsakymą, liesusis pridūrė: — Jei jis teirautusi 134 kambario, prašau nukreipti jį čia.

Kelneris vėl padėkojo ir išskubėjo antrųjų pusryčių.

Pusryčiaudama Gražina matė, kai jos kaimynas jaudinosi, nuolat žiūrėdamas į laikrodį ir į duris. Jis valgė taip iš lėto, tarsi norėdamas, kad atėjęs jo laukiamas žmogus, galėtų jį prisivyti. Pagaliau jis liovėsi iš viso valgęs ir, išsiėmęs portsigarą, įsikando cigaretę. Patakšnojęs plaštakais per kišenes, jis, išsiėmęs iš dantų cigaretę, švelniai ir labai atsiprašydamas, kreipėsi į Gražiną:

— Kambaryje palikau degtukus... Jei panelė turite, labai prašau...

— Labai prašau, — imdama iš rankinuko degtukų dėžutę, taip pat mandagiai atsakė Gražina.

— Galite įsivaizdinti, — be įžnagos pradėjo pasakoti jos kaimynas, grąžindamas degtukus, — šiandien 11 valandą turiu demonstruoti mano atstovaujamos firmos naujuosius pianinus, ir iki šio laiko nesulaukiu iš Glasgovo atvykstančio pianisto. Per pusantros valandos šitame mieste nerasiu laisvo tos rūšies specialisto. Tokią progą, kada žmogus gali gauti keliolikai tūkstančių užsakymus, niekais paverčia koks nors aptriušęs muzikantėlis!... O, kad aš mokėčiau pats skambinti! Išvyčiau ,jei jis dabar čia pasirodytų...

Jis buvo taip susijaudinęs ir supykęs, kad įniršęs nuspaudė peleninėn vos uždegtą cigaretę ir, dar kartą atsiprašęs Gražinos, vėl sėdosi prie savo stalo.

Gražina tylėjo. Ji buvo išraudusi, jos veidas ir ausys degė. Ji jautė, kad jei šis žmogus dabar pakils nuo stalo, ji prisivys jį ir pasisakys, kad ji galinti skambinti, kad ji baigusi konservatoriją. Ji dabar taip pat žiūri į duris, su baime, su virpančia širdimi, kad tik ten nepasirodytų šito liesojo žmogaus taip laukiamas pianistas.

Dėl vietos stokos negalėjome baigti šiame numeryje. I-mosios dalies pabaiga — kita savaitėj.

KOVA DEL KOVOS

Pabaigęs straipsnį „Trečiasis frontas", p. Valteris tarėsi, kad jau paskutinis priešas priplotas prie žemės ir, pasiėmęs comicus, sėdosi prie židinio ramiai paskaityti. Deja, jis apsiriko, nes štai vienas nenaudėlis vėl kelia galvą.

Mūsų diskusijos tautinio auklėjimo klausimu jau pavirto kova dėl kovos. Kiekvienas jų dalyvis parašė po du straipsnius, o p. Valteris, berodos, net penkis. Visai nenuostabu, kad jis, norėdamas kiekvieną savo oponentą atskirai nugalėti, pritrūko medžiagos. Trečiame iš eilės straipsnyje, kelia tuos pačius klausimus, prašydamas patarimo, kas jam reikėjo daryti, kad jo vaikai išlaikytų konkursinius egzaminus, neskaitę comicų? Primeta man mintis, kurių niekad savo gyvenime neskelbiau, esą aš manąs, kad „mišrios šeimos yra tvirtas pagrindas tautiniam auklėjimui". Prieštarauja pats sau. Iškreipia savo oponentų teigimus ir sako, aš noris p. V. nutautinti, bei įtarinėia mane remiantis gandais ir pletkais. Žodžiu, apimtas kovos karščio, anot rašytojo A. Škėmos „Bado su špaga ten, kur pakliuvo".

Lietuviškas priežodis sako, kad „ir saldu radus, reikia pamesti laižius". Galima tas pasakyti ir apie šias diskusijas. Jeigu p. V. būtų nepadaręs aukščiau paminėtų publicistinių nusižengimų, o svarbiausia, negundes manęs, sankcionuodamas mirtina nuodėmė, padaryti veiksmą, kuris moraliniu atžvilgiu tikrai yra nuodėmė, o taktiniu — didelė ir neatitaisoma klaida; jeigu jis, atsakydamas p. Kuzmioniui nebūtų paskelbes hereziių, liečiančių pasaulinės literatūros pažinima comicu forma, šis straipsnis tikrai nebūtų pasirodęs.

Mano mielas p. Valteri, poros skilčių publicistinis straipsnelis nėra baletas, nėra spektaklis, mokslo ar meno veikalas, kad apie jį būtų rašoma įvertinimo straipsniai.

Jeigu nusibodo tokius be jokio konkrečių receptų tautinei gyvybei išlaikyti straipsnius skaityti ir susigundyti p. Kuzmioni panešioti, tai mums, taip pat „Britanijos Lietuvio" skaitytojams, dvigubai nusibodo skaityti dvigubus tuščius straipsnius, ir aš neatlaikiau pagundos p. V. negnybtelėjęs.

Savo traipsnyje „Konkretūs būdai" rašiau: ... **baigiame** nuskurdinti savo dvasią ir... pamiršti lietuviškai paskaityti", taigi kėsinausi „nutautinti" ne vieną p. V., o visus, neišskiriant nei savęs, nes ir aš nesu koks išrinktasis, bei pateptasis. Savo pagrindiniame teigime sąmoningai vartojau daugiskaitos pirmą asmenį, o po to einantis p. V. prisipažinimas buvo tik iliustracija. Be reikalo „nutautėjimo dorybę" jis priskyrė tik sau, iškreipdamas mano mintį, lyg tai norėtų mus įtikinti, kad iš tikrųjų jis primrišo lietuviškai skaityti.

Tėvai kurie dar neprarado paprasčiausios tautinės savigarbos ir nori savo vaikus išauginti lietuviais, privalo siųsti juos į šeštadieninę mokyklą, žinoma, jei ji yra pasiekiama. Mokytojų pareiga pamokas pravesti idomiai, tik abejoju, ar visi jie sugebės tai padaryti. Būtų idealas, kuris šioje ašarų pakalnėje, deja, visuomet pasilieka nepasiekiamas.

P. K. Valteris yra pesimistiškos nuomonės apie šiandieninius žmones: „Blogesni jie nebus, nes jau nebegali būti". Nelengva išpranašauti, kokie jie bus, bet galimybė būti blogesniais yra. Šiandien yra daug blogų žmonių, yra abejotinų. Maždaug prieš triesdešimt metų F. W. Foersteris išleido knygą „Amžinoji šviesa ir žmonių tamsybės". Vienoje tos knygos vietoje jis sako: „Ženklai iš rytų bei vakarų rodo, kad mes artinamės į visišką dvasios turtų išnykimą, į žmogaus žvėries viešpatavimą, kur vieni žmones bėgs kitų pjauti, o tretieji apie tai kalbės, lyg žmonės, grįždami iš arbatėlės". Vadinasi, jeigu vieni pjaus kitus, niekas tuo nesistebės. Šiandien taip dar nėra. Tiesa, pjauna vieni kitus, bet daug yra tokių, kurie tuo piktinasi. Šią Foersterio „pranašystė" verta tikėti, nes iš tikrųjų „ženklai iš rytų ir vakarų rodo", tokius laikus artėjant.

Norėdamas pailiustruoti, kaip greitai vaikai išmoksta kalbos, paėmiau mišrios šcimos pavyzdį, bet tai nereiškia kad garbinu mišrias šeimas. Tai jau grynas p. Valterio fantazijos padaras. Mišrias šeimas laikau blogybe, tačiau mūsų — D. Britanijos lietuvių gyvenimo sąlygose **neišvengiama blogybe.** Tokios pat nuomonės yra didelė dalis ir tų, kurie tas šeimas sudarė. Gal p. V. gali pasiūlyti kokį magišką būdą, kaip sudaryti lietuviškas šeimas tiems mūsų senberniams, kuriems senmergių jau neliko? Spaudoje buvo žinios, kad moteris medikų buvo perdirbta į vyrą. Gal. p. V., kaip medikas, susidomėtų mūsų senbernių perdirbimo „fabriku" ir dalį mūsų senbernių perdirbtų į senmerges? Tikiu, kad jie už nuopelnus jam tikrai paminklą pastatydintų, o visi lietuviai neturėtų mišrių šeimų. Tada, jei kuris užsimanytų mišrios šeimos, plaktume jį visi susidėję.

Gaila man p. V, rašalo ir laiko, išeikvoto trečią kartą klausiant, kas reikėjo daryti tėvams, norintiems, kad jų vaikai išmoktų gerai anglų kalbos ir išlaikytų konkursinius egzaminus? Trumpai atsakysiu. Jeigu nepasitikėta paprastomis anglų knygelėmis ir pirkta comicai, niekas negali tėvų kaltinti. Gal tai buvo taip pat neišvengiama blogybė. Bet viena yra padaryti neišvengiamą blogybę ir netikslumą, o kita ją pakelti į gėrio plotmę ir viešai spaudoje ginti. Iš esmės comicų nepuoliau nei negyniau, tik sakiau, kad jie mums yra nereikalingi ir gali būti žalingi. Pasaulyje yra tiek gerų knygų, kad žmogaus gyvenimas yra pertrumpas pačias geriausias perskaityti, o už comicų nusinešima į anglišką mokyklą, ko gera, mokinys gaus nendrinių rykščių (Prieš kurį laiką „Daily Express" rašė apie leidimą plakti rykštėmis už comicus).

Ypatingai sudomina mane p. V. pasaulinių rašytojų veikalais comicų forma. Negalėjau įsivaizduoti, kaip galima grožinės literatūros veikalą išleisti comicų forma, o taip pat negalėjau savo akimis patikėti, kad tai parašyta p. Valterio, žmogaus su akademiniu išsilavinimu. Išvertčiau visus artimiausio miesto knygynus ir, dideliam nusiminimui, neradau. Kaip tyčia, švenčių proga šyptelėjo laimė. Buvau pakviestas vienos anglų šeimos arbatėlėn. Duktė — pedagogikos diplomantė, kaip tik atostogavo namuose. Na, šita, manau, tai jau tikrai apie tuos palaimintus comicus žinos. Todėl, vos susipažinęs, tuojau ir paklausiau:

— Esu labai susidomėjęs comicais. Ar...

— Kuo, comicais?!... puolė mane diplomantės motina, žiūrėdama į mane tokiomis akimis, lyg būčiau kokį nusikaltimą padaręs.

— Atsiprašau, ponia, aš tik norėjau sužinoti, ar panelė matė geresnių rašytojų, pvz. Dickenso veikalus, išleistus comicų formą?

— O taip, aš juos mačiau.

— Ar lengviau pažinti Dickenso kūrybą paprastoje knygoje, ar comikuose?

— O tikrai literatūros ten nerasite, pasakė ji ir ėmė juoktis.

Pasijaučiau nejaukiai ir turėjau paaiškinti, kad kažkas juos gyrė, tik, kad tai buvo lietuvis, neminėjau. Tektu dvigubai rausti.

Komentarai nereikalingi.

Kodėl mes velkamės vakarų kultūros uodegoje? Ne dėl to, kad naujoves šokam neigti, kaip p. V. mano, o dėl to, jog mes su vakarų kultūra esame supažindinami iš kito galo. Pirmiausia mums siūloma vakarų neigiamybės, teigiamybių vardu. Jei kas išdrįsta tas neigiamybes pavadinti tikruoju jų vardu, tas apšaukiamas atsilikusiu, pažangos priešu, žodžiu, durneliu. Kol mes į vakarų kultūrą veršimės, praktikuodami zululu tautinus šokius, pavadinę juos moderniškais, o literatūrą bandysime pažinti comicų formoje, tol mes liksime uodegoje.

Nejaudina manęs skaitytojų netikėjimas, kad yra šeimų, grynai lietuviškų šeimų, kalbančių su vaikais angliškai. Skaitytojams įtikinti neišpildysiu p. V. reikalavimo, paskelbti jų pavardes ir adresus. Jis man grąsina mirtina nuodėme nesusigaudydamas, kad kaip tik padaryčiau nuodėmę juos paskelbdamas. Klausimas yra principinis ir, turėdamas galvoje, kad mes darėme ir tebedarome nedovanotinų ir nepataisomų klaidų, pasisakysiu plačiau.

Mane saisto krikščioniška moralė, kurios laikausi gilaus įsitikinimo veikiamas. Galima ir reikalinga kovoti su ydomis bei blogybėmis, bet asmenis reikia mylėti ir gerbti. Paskelbdamas pavardes tų žmonių, apkaltinčiau ne jų ydas, o asmenis. Be to, moraliniu atžvilgiu jie jokio nusikaltimo nedaro. Žmogus yra laisvas kalbėti tokia kalba, kuria jis nori. Jų elegsys tik tautiniu atžvilgiu mums žalingas. Nesijaučiu toks šventasis tautiniu atžvilgiu, kad mesčiau akmenį. Kol jie yra nežinomi, gali mano tautines ydas tame pačiame laikraštyje plakti, gi viešai apkaltinus, kas beklausytų tokių „nusidėjėlių"...

Maža to. Taktiniu atžvilgiu papildyčiau klaidą ir taip jau dažnai ir beatodairiškai daromą. Ar p. Valteris mano, ka dr. Kudirka būtų atsivertęs ir pasidaręs vienu didžiausių lietuvybės kovotojų, jei dr. J. Basanavičius „Aušroje.. vietoje „Prakalbos" būtų išspausdinęs sąrašą jam žinomų lietuvių, nebekalbančių lietuviškai, pavadindamas jį tautos išgamų sąrašu, kuriame būtų įrašyta ir Varšuvos universiteto studentas medikas, V. Kudirka? Manau, kad ne! Priešingai, greičiausiai jis būtų pradėjęs kovą su „prakeiktais lietuviais". Iš kur mes žinome, kad ir šie, dabar klystantieji tautiečiai, kada nors nesusipras O gal kaip tik iš jų tarpo atsiras didesnių patrijotų, negu aš ar ir p. Valteris? Turime ir senosios išeivijos eilėse tokių pavyzdžių, kad jais galime didžiuotis nors jie namuose ir kalba nelietuviškai.

Lietuviška spauda, lietuviški papročiai, tautiečių bendravimas, savas menas, pamaldos, šokiai, dainos ir žaidimai, visa tai, kas vieną tautų skiria nuo kitos: visa tai, kas ir lietuvių tautą išlaikė gyvą šimto ir videšimties metų okupacijoje, yra pasenę, neefektinga ir nekonkretu, tik vieni lietuviški geri comikai padarys stebuklus! Keisti, labai keisti ir skaitytojus klaidiną Jūsų, mielas daktare, samprotavimai.

Nieko neturiu prieš išleidimą lietuviškų comikų. Mielai pridėsiu savo dalį jų išleidimui, Tik bijau, kad jų išleidimo kaina mus gali dvigubai nugązdinti, negu paprastos vaikų knygelės išleidimas. Siūlyčiau leisti daugiau paprastų, gražiai iliustruotų vaikų knygelių. Jeigu vaikų literatūros rašytojai neturi gerų rankraščių, kodėl nepakartojus tokių puikių knygelių, kaip V. Tamulaičio „Kiškelio užrašai", „Skruzdėlytės Greitutės nuotykiai", „Naktis ant Nemuno", arba Br. Buivydaitės „Auksinis batelis". Tai tikrai, sakyčiau, ausinės knygelės. Stančikaitės iliustracijos ir šiandien dar stovi akyse. Lyginti jas su comicų pabaisomis, tikrai nerandu palyginimo.

Dėl lėšų dar kartą kartoju — apsidėkime didesniu nario mokesčiu, kurie galime, nes del trijų — keturių penų savaitėje — ubaigais neliksime, o pagalbėsim aprūpinti lituanistine medžiaga tiems, kuriems ir duonai pinigų neužtenka. Jeigu lauksime kada girtuokliai liausis gėrę, o rūkoriai rūkę, ir tuos pinigus atiduos lietuvybei išlaikyti, galime sveiki laukti pasaulio pabaigos,

Diskusijas lietuviško aulėjimo klausimu, išvirtusias į žodžių dvikovę, baigiu.

Į neatsakytus p. V. priekaištus, atsakysiu prie progos asmeniškai, nes laikraštis priklauso ne tik mums abiems, bet vsisiems skaitytojams, o jiems asmeniška žodžių kova neįdomi.

V. AKELAITIS.

SVEIKINTINA MINTIS

JAV laikraštis, „The New Leader" sausio 12 d. laidoje paskelbė Peter Meyer straipsnį, „Wher do we go from Contaiment".

Išnagrinėjęs „pataikavimo" politikos žalingumą ir nurodęs jos skaudžias pasekmes, autorius ima nagrinėti dabartiniu metu egzistuojančią „sustabdymo" politiką ir nurodo, kad ji yra tik pereinamojo pobūdžio. Anot autorius, „sustabdymo" politika negali nei užbaigti šaltojo karo, nei išspręsti pasaulio problemų. Būdama laikino pobūdžio, ji negali būti imama JAV užsienių politikos pagrindu.

Baigdamas Mayer nurodo ir keletą principų, kuriais turėtų vadovautis JAV užsienio politika, jei nori užgrobtuose kraštuose išsaugoti sau palankias nuotaikas.

Jis sako, kad JAV politinė vadovybė turėtų paskelbti, jog ji tikinti pavergtas tautas išvaduoti ir pripažįstanti joms laisvo apsisprendimo teisę, laisvę pasirinkti ekonominę ir socialinę santvarką ir asmens laisvę.

Turėtu humaniškai traktuoti ir globoti visus pabegėlius nuo bolševikų vergijos ir sudaryti jiems sąlygas ugdyti savo tautinę kultūrą, sutelkiant juos galimai didesnėmis tautinėmis grupėmis ir duodant galimai daugiau savivaldos. Tai, sako jis, skatintų pabėgimus ir pavergtųjų neapykantą pavergėjams.

Pagaliau JAV turėtų skatinti satelitų, ar net atskirų grupių atsiskyrimą nuo Rusijos, kai pvz., Jugoslavijoje.

Šitokia politika, sako Peter Meyer, silpnintų Rusiją, ir skatintų pavergtas tautas priešintis rusų imperializmo užmačioms. Jis netiki, kad tokia JAV politika privestų prie karo, nes gyvenimo patyrimas rodo, kad rusai ieško silpnų vietų ir traukiasi, kai tik susiduria su griežtu nusistatymu ir tvirtu, atkakliu pasipriešinimu.

AGENTU PINKLESE

(Tąsa iš pereito numerio)

Bruselyje, sovietų ambasadoje, man buvo parodyti mano šeimos laiškai ir kiti dokumentai. Čia man buvo grąsinama, kad turiu parašyti savo draugams Belgijoje laiškus, kad sutinku savo valia važiuoti į Lietuvą. Jei šito nepadarysiu—jie ras priemonių mane sulikviduoti, apkrečiant baisia liga ir pan. Be to, man buvo liepta skaityti iš jų paduoto lapo jau paruoštus atsakymus į man duodamus klausimus. Tie atsakymai buvo užrašomi į plokšteles. Ten aš buvau laikomas apie 8 valandas. Po to man buvo duota Prancūzijos „carte indentite" ir pranešta, kad aš, lydimas jų paskirtų pareigūnų, turėsiu vykti į Paryžių, o iš ten lėktuvu į Pragą. Tai buvo 1952 m. gruodžio 6 d.

Dar ten esant man buvo pasakyta, kad jei bandysiu bėgti, tai ir pats nukentėsiu ir už tai turės atsakyti mano šeima. Maža to, jie prisispyrę reikalavo pasakyti, kur yra paslėptos mano dėdės (jis buvo vieno bankelio direktorium) ir mano tėvo turtai Lietuvoje? Negalėdamas į tokius klausimus atsakyti, buvau vėl terorizuojamas. Šitokie pergyvenimai mano silpnai sveikatai gerokai pakenkė ir aš pasijutau visiškai nusilpęs. Jie, matydami, kad galiu kelionės neištverti, atvežė mane į jų išlaikomą ir jų žinioje esantį pensionatą „Stella", Bruselyje, uždraudę iš čia kam nors skambinti, rašyti, ar išeiti. Kitą dieną buvo iškviestas gyd. Soumenkoff, kuris turėjo duoti man kokių nors stiprinančių vaistų, kad ištverčiau kelionėje. Matyt, kad šis gydytojas buvo atsisakęs ką nors daryti šiame pensijone, nes aš po trijų nežinios dienų, buvau išgabentas ligoninėn, t.y., į vieną geriausių Belgijos klinikų Edith Cavell. Tačiau ir čia mane toliau „globojo" sovietų agentai. Būdamas šitoje klinikoje prašiau ligoninės direktorės, kad iškviestų vietos policiją, tačiau ji man pareiškė, kad aš čia esu, kaip „diplomatas" ir, apskritai, čia, girdi, dažnai yra atgabenami sovietų konsulato žmonės. Ji nenorėjo tikėti mano pasakojimams ir policijos nekvietė. Nieko nepešiau, kai kreipiausi į kitus klinikos pareigūnus.

Vargais negalais man pavyko susidurti su kunigu, kurio ir paprašiau pagalbos. Policijai išaiškinus visą reikalą, suprantama, turėjau iš šitos klinikos išsikelti, kur išbuvau 16 dienų. Per tas dienas nuolat lankė agentai, rodydami man motinos laišką, kuriame ji ragino ir prašė ma ne grįžti Lietuvon. Laiškas buvo rašytas iš Vilniaus, per sovietų konsulatą Bruselyje. Po viso šito, visiškai netikėtai, gruodžio 26 d., atvažiavo manęs išsivežti. Griežčiausiai atsisakiau. Jie „netikėjo" šitokiam mano atsisakymui ir tą pačią dieną (apie 14 val.) vėl atvažiavo. Pakėliau triukšmą ir pareikalavau, kad jie iš čia išeitų ir paliktų mane ramybėje. Tą pačią dieną man buvo pranešta (klinikos direktorės), kad iki 7 val. vakaro apleisčiau gydyklą.

Prieš man išvykstant iš Edith Cavell klinikos, sovietiniai agentai atvežė mano drabužius ir kitus nevertingus daiktelius ir pametė pas klinikos sargą. Tačiau nei mano asmeniškų laiškų, nei fotografijų, nei pinigų jau neberadau. Neradau taip pat ir lietpalčio, už kurį buvau mokėjęs 14000 frankų. Tos pačios dienos vakare buvau iš tos klinikos išvežtas į St. Elizabeth gydyklą, tačiau mano gydymo bylos ir iki dabar nesulaukiu iš pirmykštės klinikos. Ar paliks jie mane ramybėje—nežinau".

* * *

Šio laiško autorius Povilas Jefremovas, baigdamas ilgą pasakojimą, pabrėžė: „Prašau Jūsų paskelbti šį mano laišką, nes esu tikras, kad ne aš vienas būsiu patekęs į sovietinių agentų tinklus."

IS VIENOS I ZEMUTINE SAKSONIJA PER LENINGRADA

„hp" sausio 22 d. deda grįžusio į Cellės apskritį jauno vokiečio pasakojimą apie jo nuotykingą klajojimą. Šio jauno klajūno nuotykiai prasidėję karui baigiantis, tuo metu jis buvęs tik 10 metų amžiaus. Jis buvęs patekęs ir į Lietuvą, iš kur, pagaliau, su vokiečių transportu grįžo į Vokietiją.

1943 m. šis berniukas su savo mokykla buvęs perkeltas į Austriją ir atkirstas nuo tėvų. Karo eigoje mokykla buvusi dar kartą nukelta į Čekoslovakiją, kur, rusams besiartinant, mokytojai pabėgę, palikdami vaikus Dievo malonei. Guenteris nenusiminęs, bet pasilėdęs pėsčias į Berlyną. Pasiekęs Berlyną, pateko rusų kareivių būrin. Bevaišindami, rusai prievarta nusivežė jį į Rusiją. Patekęs į Leningradą, buvęs priglaustas vienos veterinarijos karininko šeimos. Šį karininką iškėlus į Lietuvą, Guenteris, apvilktas rusų uniforma ir gaudamas rusų maistą, su ta šeima atsidūrė Lietuvoje.

Kartą, bežaisdamas su rusų vaikais, jis pasisakęs esąs vokietis ir buvo tų vaikų įskųstas NKVD. Tačiau jam nieko neatsitikę, tik buvęs nugabentas į tuo metu organizuojamą vokiečių transportą ir atvežtas į rytų zoną. Čia įstojęs laisvu noru į liaudies policiją, svajodamas patekti vakarus. Likimas panorėjo, kad jo dalinys buvo paskirtas Berlyno pasienio sargybon. Jis perbėgęs į vakarų Berlyną ir po 8 metų, pagaliau, pasiekė savo motiną Žem. Saksonijoje.

MOTERYS VERGŲ STOVYKLOSE

J. VARANAVIČIUS (Tęsinys)

Paskutinį jėgos likutį toks nelaimingasis panaudoja nušliaužti į nuošalę, kur nei sargybinių keiksmai, nei brigadininkų smūgiai, nei amžni šauksmai „davai, davai" jo nepasiekia. Tiktai baisus šaltis jį suranda ir pagaliau išsipildo jo vienintėlis troškimas: ramybė, poilsis ir mirtis.

VERGŲ STOVYKLOJE

Aš buvau išsiųsta į Elgen'ą, į moterų stovyklą. Tai nebuvo bausmė taikoma man už nusikaltimą, bet tik todėl, kad aš buvau užsienietė.

Prie mažos kolonijos vartų mus pasveikino ant žaliai dažytos lentos stambiomis raidėmis įrašas: „Tegyvuoja Didysis Stalinas". Netrukus pasijautėmė vėl namuose. Mes galėjome būti apiplyšusios, alkanos, apsėstos parazitų ir sušalusios, bet „didysis" Stalinas buvo su mumis visur, kur tik mes vykdavome.

Stovyklos viduje nebuvo nei medžių, nei krūmų, nei kitokių žalumynų. Bet dėl šios aplinkos mes nesijaudinome. Mes kalinės gyvendamos gamtos prieglobstyje, praleisdamos 12 valandų kasdien dirbdamos miške, pakankamai prisisotindavome gamtos grožiu ir tyru oru. Todėl mes nekreipėme dėmesio, kad barakų langų nebuvo galima atidaryti. Trumpame trijų mėnesių vasaros laikotarpyje langų atidarymas būtų tik pasitarnavęs moskitams, kurių pakankamai daug įsiverždavo per praviras duris. Žiemą visuomet mes jieškodavome skudurų ir popiergalių užkišti languose skyles, nes temperatūra nukrisdavo žemiau nulio 80 laipsnių.

Gaunamas iš administracijos rankšluostis dažniausiai yra sunaudojamas kaip autai kojoms. Negalima įsivaizduoti į ką pavirsta apavas dirbant miške 12 valandų kasdien, lyjant ir sningant, braidžiojant balose ir raistuose.

Mes buvome dėkingos amerikiečiams už įpakavimą miltų į puikius, baltus maišus. Vargu amerikiečių miltų gamintojams atėjo į galvą, kad iš jų įpakavimo maišų moterys pasigamins viską, kas joms reikalinga, pradedant stanikais ir baigiant išpuoštomis bliuzėmis. (Stanikai buvo nešiojami dėl šilimos.)

Reikia pažymėti, kad gėrimo indai r valgymo įrankiai buvo padaryti iš amerikiečių dėžučių, kurių turinys, žinoma, buvo sunaudotas lasvėje esančių piliečių.

Elgeno stovykloje kiekviena kalinė turėjo siaurą lentų lovą su šiaudų čiužiniu, nors iš tikrųjų ten šiaudų nebūdavo. Vietoj šiaudų buvo naudojamos drožlės arba įvairūs skudurai. Be to, dar duodavo vilnonę anklodę ir pagalvės užvalkalą, kurį kalinės prikimšdavo bet kokiomis liekanomis, nes pagalvių neduodavo.

Vasaros metu diena Elgeno stovykloje prasidėdavo 5 val. ryte ir žiemą — 5 val. 30 min. Keldavome išgirdę geležinkelio bėgio skambėjimą, kurį sargybinis su kitu gelžgaliu suduodavo keletą kartų. Toks geležinkelio bėgis kabo kiekvienoj Kolymos stovykloje ir jis visur skamba vienodai, nepakenčiamu balsu ir šio skambėjimo išėję į laisvę kaliniai nepamirš iki mirties.

Tuo pačiu metu, dar nenutilus metaliniam bėgio balsui, prie mūsų lovų prisistatydavo uniformuota moteris, kuri nutraukdavo miegančiųjų antklodes. Vos spėjus apsirengti mus jau vesdavo sargybiniai į valgomąją salę, kur mes sustoję prie stalo eilėje laukdavome duonos davinio. Duoną dalindavo žila, sena invalidė, kuri turėjo aštrias akis ir dar aštresnį liežuvį. Ji visuomet turėdavo knygą su visų kalinių pavardėmis, surašytomis pagal brigadas. Pasakius pavardę, ji su pirštu jieškodavo 70 moterų sąraše atitinkamos pavardės. Suradus pavardę, nustumdavo akinius ant galo nosies, įsmeigus į kalinę akis, lyg norėdama įsitikinti ar tai tas pats asmuo, ir pagaliau grąžinus akinius į senąją vietą, paduodavo atpjautos duonos gabaliuką, 7 uncijų dydžio.

Ir šis duonos gabalėlis aplamai būdavo iš kepalo vidurio. Nė viena iš mūsų negaudavo duonos davinio iš kepalo pabaigos, nes jį dalintoja palikdavo savo „simpatijoms". Tiesiog neįmanoma išaiškinti žodžiais žmonėms, kurie nebuvo kalėjimuose, kokią reikšmę turi gautas duonos kriaukšlys (kampas) kaliniui. Kriaukšlys kaliniui atrodo šviežesnis, patrauklesnis ir didesnis. Bet dar daugiau. Kriaukšlys kaž kaip paslaptingai paveikia, sustiprina kalinio dvasią labiau, negu duonos gabalas iš kepalo vidurio.

Gavę duonos stodavome prie kito stalo. Čia išplėšdavo mūsų pusryčių davinio bilietelį ir į mūsų puodelius įpildavo truputį salda pusryčių davinio bilietelį ir į mūsų puodelius įpildavo truputį saldaus, skarda dvokiančio, drungno skysčio. Priedo dar numesdavo kiekvienam ant stalo pusę silkės. Bet iš tikrųjų tai nebuvo silkės, bet tiktai jų galvos, nes silkės uodegas virėjas pasilikdavo savo „simpatijoms".

Kaip taisyklės reikalaudavo, pusryčius valgydavome šaltoje valgykloje. Pasistiprinę skurdžiu maistu, skubėdavome atgal į savo barakus, Čia apsirengdavome, sutvarkydavome savo lovas ir geležinkelio bėgiui skambant skubėdavome į darbą.

Prie savo barako sustodavome eilėmis po penkias ir sargybinis mus nuvesdavo į aikštę prie pagrindinių stovyklos vartų. Čia laukdavo 600 moterų įsakymo išeiti į darbą. Tačiau kareivių sargybinių dar nebūdavo ir mes turėdavome ilgai laukti.

Kartais išvykstant į darbą mus patikrindavo stovyklos komendantas arba darbų paskirstymo viršininkas. Šiuo atveju nė vienas negalėjo pasiskųsti ar ko nors paprašyti. Įsisupę į šiltus kailinius ir įsiavę į vailokus, šitie gerai nutukę pareigūnai atlikdavo šią savo pareigą keletą kartų mėnesyje. Jie nežvelgė į sulysusius ir liūdnus vargšių būtybių veidus, kurios stovėjo susitraukę šaltyje tylios ir apatiškos. Jie nepažino nė vieno kalinio individuliai ir jie to nenorėjo žinoti. Jie žinojo, kad čia yra tam tikras skaičius kalinių, kurie privalo dirbti iki sukris. Mirusių vietą užims kiti ir šie naujieji bus toki pat nežinomeji, vertinami tik kaip statistiniai skaičiai.

(b. d.)

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

VLIKo VYKDOMOSIOS TARYBOS PIRMININKAS HANNOVERYJE

Vykdomosios Tarybos pirmininkas, prof. K. Žalkauskas, šio mėn. 23 ir 24 d.d. lankėsi Vokietijos Krašto Valdyboje, Hannoveryje. Iš čia, KV pirmininko Pr. Zundės ir KV nario A. Venclausko lydimas, aplankė lietuvių Vasario 16 gimnaziją Diepholze. Kitą dieną, KV nario A. Venclausko lydimas, aplankė Varelio senelių namus ir Wehnen lietuvių koloniją.

Lietuvių susiklausymas, veiklumas ir nuoširdumas Prof. Žalkauskui padarė gerą įspūdį, nors tremtinių gyvenimo sąlygos, su kuriomis, tas vietas lankydamas, susipažino, nėra džiugiančios.

Vasario 16 gimnazijos apleistos neremontuotos patalpos darė skurdų įspūdį. Vaikų išvaizda pabrėžtinai rodo reikalą kelti gimnaziją į klimatiniu atžvilgiu geresnę vietovę.

Varelio senelių namai, su savo šviesiais, švariais kambariais, pakenčiamu maistu ir priežiūra, gražiai ir tvarkingai skaitykloje įrengtu lietuvių kampeliu, garbingajam lankytojui paliko malonų vaizdą. Senelių namuose Prof. Žalkauską sutiko apylinkės valdybos pirmininkas Sarpalius ir sekretorius Motuzas. Nors išorinis vaizdas yra malonus, bet pragyvenimas yra galimas ir pakenčiams tik tiems, kurie gauna privačiai arba orgnizuotai teikiamos lietuvių papildomos paramos.

Wehnene Vykdomosios Tarybos pirmininką pasitiko kolonijos valdyba, kurios narių lydimas, svečias aplankė kai kuriuos tremtinių butus, išsikalbėdamas su gyventojais jų reikalais. Vargo mokykloje pamokoms susirinkusieji vaikučiai garbingam svečiui parodė savo sugebėjimus. Prof. Žalkauską lydinčiam KV nariui ir švietimo vadovui, A. Venclauskui, viena mergaitė, visų vaikų vardų, padėkojo už teikiamus pavakarius. Šią vargo mokyklą lankančiųjų vaikų skaičius pakilo iki 43 ir susidomėjimas ja yra didelis.

Tą dieną įvykusiame gausiame kolonijos susirinkime Vykdomosios Tarybos pirmininkas padarė platų pranešimą, perduodamas Amerikos lietuvių ir ten kuriamos PLB organizacijos linkėjimus, ir nupasakojo VLIKo ir bendrai lietuvių daromas pastangas išlaisvinimo byloje. Jo kalbą susirinkusieji išklausė su dideliu susidomėjimu ir pritarimu ir padėkojo prelegentui karštais plojimais. A. Venclauskas susirinkime padarė praešimą švietimo, šalpos ir kitais bendruomenės reikalais.

Vykdomosios Tarybos pirmininko atsilankymas visiems buvo labai maloni staigmena, o jo parodytas nuoširdus noras sielotis lietuvių bendruomenės reikalais aplankytiesiems paliko malonų prisiminimą.

MALDOSE PAMINĖS LIETUVOJE PERSEKIOJAMUS TIKINČIUOSIUS

Vokietijos Krašto Valdyba kreipėsi 21 katalikų Bažnyčios Vakarų Vokietijoje diecezijų valdytojus, arkivyskupus ir vyskupus, Prašydama vasario 15 d. pamaldose ir pamoksluose paminėti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo metinių proga persekiojamus ir kenčiančius Lietuvos tikinčiuosius.

Nors Valdybos laiškuose nebuvo įsakmiai pageidauta atsakymo, Krašto Valdyba jau gauna iš kai kurių vyskupų teigiamus atsiliepimus.

J.E. Passau vyskupas rašo:

„Gavęs Jūsų šio mėn. 16 d. raštą, pranešu Jums, kad mes vasario 15 d. mielai susijungsim su Lietuvių Tauta maldoje ir prisiminsime tėvynėje persekiojimus kenčiančius tautiečius. Mano generalinis vikaras duos atitinkamų nurodymų parapijų kunigams".

Wuerzburge vyskupo sekretorius rašo:

„Jo Ekscelencijos pavedamas, galiu Jums pranešti, kad Jūsų prašymas, Lietuvos Nepriklausomybės sukakties proga prisiminti Lietuvoje persekiojamas bažnyčias, bus tenkinamas jau ir tuo būdu, kad ateinantį sekmadienį, Katalikų Bažnyčios pasaulinės maldos sekmadienį, mūsų vyskupijos bažnyčiose, Jo Šventenybės Popiežiaus nurodymu, bus prisimintos rytų b nurodymu, bus prisimintos rytų bažnyčios".

NAUJA HANNOVERIO APYLINKĖS VALDYBA

Šio mėn. 25 d. įvykusiame Hannover-Stoecken lietuvių napylinkės susirinkime išrinkta nauja apylinkės valdyba: pirmininkas J. Stankaitis, sekretorius Vyšniauskas ir iždininkas Vegneris.

UŽDAROMAS WEHNEN LIETUVIŲ KOLONIJOS VAIKŲ DARŽELIS

Wehnen lietuvių kolonijos pirmininkas F. Gečas šio mėn. 24 d. kreipiasi į Krašto Valdybą tokio turinio laišku:

„Pranešame, kad nuo š.m. sausio 1 d. Wehnen lietuvių kolonijos vaikų darželį dėl lėšų stokos buvome priversti uždaryti. Iki to laiko vaikų darželis buvo išlaikomas retkarčiais iš BALFo gautais pinigais. Darželį lankė 22 vaikai. Mėnesinių išlaidų susidarydavo 150, — DM, (prie to priskaitoma kiekvienam vaikui kasdien po bonkutę pieno ir po bulkutę, kurie buvo duodami vaikams darželyje).

Kreipiamės į Krašto Valdybą, kad šią svarbią mūsų kolonijai įstaigą vėl būtų galima atidaryti. Laukiame iš Jūsų pagelbos".

Pasaulinio masto Tarptautinė Mergaičių Globos Draugija Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos Valdybai dėl jos pirmininkės Dr. V. Karvelienės mirties atsiuntė savo nuoširdžią užuojautą, pažymėdama velionės nuopelnus įsteigiant Mergaičių Globos Centrą Kaune ir palaikant ryšius su Tarptautine Mergaičių Globos Draugija temtyje.

LIETUVIŲ JAUNIMAS VOKIETIJOJE

Šių metų sausio mėn. 17 d. Vasario 16 gimnazijos didžiojoje salėje įvyko Kalėdų šventė. Ji šiais metais sąmoningai buvo nukelta po kalėdinių atostogų. Dalyvaujant gimnazijos direktoriui, mokytojams ir šventei gražiai pasipuošusiems mokiniams, šventė pradėta kalėdine giesme. Ir štai pasirodo... ne Kalėdų senis, bet jo sūnus. Mat, jau gerokai pasenusiam Kalėdų seniui sunku buvo prasimušti iki čia pro geležinę uždangą. Bet, palyginus jaunas jo sūnus pasirodė nemažiau nuoširdus ir dosnus lietuviškas, tikrai lietuviškas Kalėdų geradarys. Po to, kai visiems gimnazijos auklėtiniams buvo išdalintos dovanos, prasidėjo šokiai, kurie praėjo jaukioje lietuviškoje nuotaikoje.

* * *

Š.m. sasio 25 d. Vasario 16 gimnazijos krepšinio rinktinė vyksta į Osnabruecką, kur dalyvauja krepšinio turnyre. Mūsų moksleiviai ten susiduria su Herefordo krepšinio komanda ir Hannoverio krepšinio klubu. Gaila, kad mūsų jaunieji sportininkai, orui pablogėjus, neturi jokios galimybės tinkamai rungtynėms pasiruošti — nėra salės krepšinio treniruotėms.

Diepholzo sporto klubas DSC yra susidomėjęs gimnazijos auklėtiniais futbolininkais ir norėtų, kad jie žaistų už jo futbolo vienetą.

* * *

Baigiantis Kalėdų atostogoms, kun. V. Šarka buvo suruošęs savo bute Hamburge arbatėlę Hamburge gyvenantiesiems lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokiniams.

* * *

Šiomis dienomis išeis PLSS „AUŠROS" tunto neperiodinio laikraščio „Gairelė" 5 Nr.

* * *

1953 m. sausio 8 d. PLSS „AUŠROS" tunto ribose buvo pravestos sueigos skautų organizacijos įkūrėjo, lordo Baden-Powellio mirties sukakčiai paminėti. Sueigos praėjo susikaupimo ženkle.

SUSIDOMĖJIMAS LIETUVIŲ ARCHYVINE MEDZIAGA

Koblenze esantis Vokietijos federalinės respublikos valstybinis archyvas — Bundesarchiv — išsamiu raštu kreipėsi į Vokietijos Krašto Valdybą, siūlydamas ir pageidaudamas, kad Valdyba savo surinktą dokumentinę dabarties įvykių medžiagą, apie kurią archyvas turis palankių žinių, atiduotų saugoti Vokietijos valstybiniam archyvui.

Šitokių, surinktų iš „Zeitgeschehen" dokumentų rinkinys liktų Vokietijos Krašto nuosavybė, o archyvas apsiima juos tik saugoti ir padaryti prieinamus mokslininams tyrinėjimams.

Krašto Valdyba, pripažindama, kad šiame pasiūlyme yra naudingų bendrų aspektų, negali tuo pasiūlymu pasinaudoti, nes jos renkamoji medžiaga yra dar gyva ir pačios Krašto Valdybos naudojama. Be to, ši medžiaga yra beveik visa užfiksuota lietuvių kalba, todėl mažiau prieinama, be lietuvių tarpininkavimo, moksliniams tyrinėjimams.

PATARIAMOSIOS TARYBOS POSĖDIS KIELYJE

Prie Schlesw. Holsteino darbo, socialinių ir pabėgėlių reikalų ministerijos įvykusiame Patariamosios Tarybos tremtinių reikalams trečiajame posėdyje lietuvius atstovavo p. Grunovas.

Pirmuoju punktu buvo svarstomi tremtinių mokyklos reikalai. Vyriausybės atstovas konstatavo, kad užsieniečių tremtinių vaikų perėjimas į vokiečių mokyklas neparodė sunkumų. Pabaltiečių atstovai, jų tarpe lietuvių atstovas Grunovas, sutiko su dabartine dėstymo forma, bet prašė įvesti tremtinių tautinės kalbos, geografijos ir istorijos pamokas. Jų turėtų būti per savaitę mažiausiai dvi valandos kalbos ir po vieną val. istorijos bei geografijos. Pabaltiečių atstovai prašė iš viešųjų sumų skirti lėšų, kuriomis nors kukliai galima būtų apmokėti tautinių keliaujančių mokytojų kelionės išlaidas ir darbą. Lenkų atstovas pritarė pabaltiečių mintims. Pabaltečių ir lenkų tautinių mokytojų yra užtektinai pačiame Schlesw. Holsteine. Pirmininkaujantis vyriausybės atstovas prašė švietimo ministerijos atstovą iki kito posėdžio ištirti galimybes skirti tam reikalui lėšų.

Posėdyje dalyvavęs UNO komisaro atstovas Mr. Pearman Wilson pranešė, kad įstaigos žinioje šiuo metu yra 50000 DM suma, iš kurios galima būtų paremti paskolomis užsieniečius tremtinius, baigusius augštojo mokslo studijas ir norinčius savarankiškai dirbti savo profesijoje. UNO įstaiga daranti pastangas, kad ši suma būtų padidinta iki pusės milijono markių. Pageidavimas remti paskolomis, o ne pašalpomis, yra kilęs iš pačių studentų. Iš 443 užsieniečių studentų iki šiol yra prašę ir gavę pašalpų 131 asmuo.

Posėdyje įvairių pareigūnų buvo duota tremtinių religinio aprūpinimo apžvalga. Pagal ją, evangelikų Bažnyčia moka keliems evang. kunigams pagrindinę 250 DM algą ir 63 DM kelionės išlaidų priedą. Katalikus aptarnauja, katalikų Bažnyčios administracijos rėmuose, Hamburge gyvenąs vienas lietuvis ir du lenkų kunigai. Jaunimui stengiamasi padėti, mokant vokiečių kalbos ir steigiant židinius, kur jie galėtų laisvai pasiskaityti, sistema „Namai visiems".

Varelio senelių namuose yra apie 60 neužimtų vietų, kuriomis galėtų pasinaudoti stovyklose gyvenantieji tremtiniai seneliai.

Posėdyje dar buvo paliestos tremtinių kapų globos ir atleistųjų užsieniečių kalinių apgyvendymo problemos.

Mirė Alvito Klebonas. Dorfen — Markte, Bavarijoje, mirė kun. Andrius Povilaitis, buv. Alvito klebonas. Ten sausio 16 d. ir palaidotas.

EUROPOS LIETUVIAI SKAITO BBITANIJOS LIETUVĮ

TAUTOS DVASINIO PRISIKELIMO REIKALU

Ktalikų Bažnyčiai Lietuvoje
Apaštalų Ugdymo Komisijos
Lietuviams Kunigams
Laisvame Pasaulyje

INFORMACIJA

Visi numanome, kokie baisūs yra šiandien Lietuvoje Katalikų Bažnyčios išgyvenimai. jos naikinimas vyksta visomis komunizmo žiaurumui būdingomis priemonėmis. Jeigu tai užtruks dar kelis metus, tai Lietuvoje nebeliks katalikų kunigų, bus labai sužalota jaunimo dvasia ir sąžinė.

Visi tikime, kad pavergti kraštai taigi ir Lietuva netrukus atgaus laisvę. Ten atsidarys labai plati, kad ir nelengva dirva darbui lietuviams dabar gyvenantiems laisvame pasaulyje. Politikai ir visuomeninikai jau dabar rūpinasi pasauliniais tų kraštų ateities reikalais. Kunigams, vienuolėms ir visiems-lietuviams katalikams turi rūpėti Lietuvių tautos dvasinis prisikėlimas. Šventasis Tėvas yra labai susirūpinęs, kad laisvame pasaulyje esą dabar kankinamų tautų kilmės žmonės kaip galima greičiau ir geriau pasiruoštų apaštalavimui anuose kraštuose.

Tremtyje esą Lietuvos Vyskupai sudarė Komisiją rūpintis pažadinti pašaukimu ir išauklėti kunigų ateities darbui Lietuvoje. Šios Komisijos pirmininku yra J.E. Ark. Metropolitas J.J. SKVIRECKAS, vicepirmininiku — J.E. Vysk. V. PADOLSKIS, iždininku — J. E. Vysk. V. BRIZGYS, generaliniu sekretorium — kan. Prof. J. B. KONČIUS. Garbės pirmininku sutiko būti J.E. Kardinolas F. SPELLMAN. Šios Komisijos vardu kreipiamės į Jus, Gerbiami Kanfratrai, prašydami Jūsų bendradarbiavimo šiame šventame reikale.

Pirmiausia reikia pažadinti daug maldų, ypač vaikučių tarpe, į Patį Viešpatį, kad jis pats parinktų daug darbininkų tai ateities piūčiai. Būtų labai girtina, kad nors kartą metuose prieš metų ketvirtį sekmadienis būtų paskirtas visos parapijos maldai išprašyti kuodaugiausia pašaukimų ateities darbui Lietuvoje. Dievo malonės veikimui talkon reikia eiti kunigams kartu su mokyklose besidarbuojančiom seselėm vienuolėm ir gerais katalikais pasauliečiais. Pašaukimui tinkamų jaunuolių atranką daryti laikas yra pradžios mokyklose. Juos reikia auklėti pamaldume, paaiškinti dvasinio pašaukimo turinį ir grožį pratinti aktyviai dalyvauti pamaldose maldingai patarnaujant šv. mišioms ir kitais būdais Tokius jaunuolius reikėtų paimti didesnėn dvasinėn globon už kitus jiems paaiškinant Katalikų Bažnyčios reikalus Lietuvoje ir kitur.

Sulaukusį tinkamo amžiaus ir tinkamai paruoštą jaunimą stenkimės pakreipti tokiu dvasinio pašaukimo keliu, kad iš jo ateityje Katalikų Bažnyčia galėtų rasti sau apaštalų Lietuvoje, ar kad ir kituose aplinkiniuose kraštuose. Mergaites stenkimės pakreipti į lietuviškos kilmės seselių vienuolijas, ypatingai tas, kurios savo vienuolijose ugdo šią misijų dvasią dabar persekiojamuose kraštuose. Berniukus norinčius tapti pasauliniais kunigais visus reiktų nukreipti į Šv. Kazimiero Lietuvių Kolegiją Romoje. Mūsų Kolegija yra labiau rekomenduotina už bet kokią kitą seminariją dėl visos eilės aiškių motyvų. Romoje studijuodami jauni levitai geriau negu kur kitur susipažįsta ir apsipranta su Bažnyčios santvarka ir dvasia, geros valios jaunuoliai čia galisau rasti dvasinio įkvėpimo tiek kiek jo nerastų niekur kitur, čia jie bręsta apsupti kelių tūkstančių metų žmogaus kultūros paminklų, bendrauja su viso pasaulio tokiais pat jaunuoliais, turi progos pramokti daugelio kalbų. Tuo pačiu laiku jie čia gyvena grynai lietuviškoje įtakoje, nepamiršta savo tautos dvasios, savo kalbos, savo krašto papročių.

Visus Jus, Gerbiamieji Broliai, kviečiame į šią šventą talką. Tai pareikalaus iš Jūsų, kaip ir iš mūsų tam tikro dėmesio, veiklos, šiek tiek pasiaukojimo. Tačiau atsiminkime, kad tai yra mūsų visų pareiga. Bedievybė rodo labai daug energijos ir sumanumo Lietuvoje ir Lietuvių tautoje sunaikinti katalikybę. Ir mes parodykime nors tiek pat energijos, sumanumo, pasišventimo Lietuvių tautą iš tos nelaimės gelbėti, atėjus laikui ją dvasiniai atgaivinti. Mūsų pagalbos šaukia klaidinamų mažų vaikelių ir jaunuolių sielos, tūkstančių Dievui ir Tėvynei ištikimų kankinių kraujas, pats Kristus iš Lietuvoje išniekintų bažnyčių altorių. Jeigu tikėjimo laisvės laikams atėjus tektų į Lietuvą kviesti nelietuviškos kilmės apaštalus, tai laisvame pasaulyje esantieji lietuviai nebūtum atlikę mūsų katalikiškos pareigos. Taigi sukruskime, pasiryžkime.

Melskimės ir vieni už kitus, kad Viešpats laimintų mūsų bendras pastangas Jam išsaugoti ir atgaivinti brangią mūsų tautą.

Kan. Prof. J.B. KONČIUS
Generalinis Sekretorius.
One Highland Pl.
Yonkers 5, N. Y.

Vysk. V. BRIZGYS
Tremtyje esančių Lietuvos
Vyskupų vardu.
Chicago, 1952 m. Kristaus
Gimimo Šventėje.

JAV IMIGRACIJOS ISTATYMAS

Dabar veikiąs JAV MacCarrano-Walterio imigracijos įstatymas, atrodo, nebus greitai pakeistas, nežiūrint spaudimo prieš jį iš įvairių sluogsnių. Buvo manoma, kad jis buvo greitosiomis parengtas ir todėl neatitinkąs gyvenimo dvasiai. Tikrumoje, jis buvo rengiamas keturis metus ir JAV visuomenės masių yra laikomas vykusiu. Jis paremtas kaip vadinama kvotų sistema, kuri JAV buvo įvesta 1924 m. Kvotos tikslas buvo sustabdyti masinę imigraciją į JAV iš pietinės Europos, kuri tuo metu pasiekė vieną milijoną per metus. Nustatant kvotas pagrindu buvo paimtas gyventojų pasiskirstymas tautybėmis, tikrumoje kilimo kraštais 1920 m.

McCarrano įstatymas kvotų santykį paliko nepakeitęs, taip, kad iš dešimties imigrantų, septynios vietos tenka anglų, airių ir vokiečių kilmės imigrantams, o tik trys visiems kitiems. Iš viso McCarrano įstatymas numato įsileisti 154.657 asmenis per metus.

Kai po šio karo buvo įsileista 400.000 DP., jų pasiskirstymas tautybėmis buvo derinamas su nustatytomis kvotomis. Praktiškai jie buvo užskaityti tautinių kvotų sąskaiton.

Be abejo, yra JAV ir nepatenkintų šiuo įstatymu. Nepatenkintųjų grupę daugiausia sudaro mažumų grupės: žydai, katalikai, protestantai, profesinės sąjungos ir kaikurios šalpos organizacijos. Nepatenkintieji daugiausiai įtakos turi New Yorko apylinkėse ir šiaurinėse bei rytinėse krašto dalyse, kur šių grupių yra stambesni susigrupavimai. Jų balsai turi daugiau reikšmės rinkimų metu. Savo laiku joms buvo pavykę duoti parodymus parlamente, specialiai prez. Trumano paskirtąjai imigracijos komisijai. Toji komisja vėliau siūlė panaikinti tautinės kilmės formulę ir leisti imigruoti diesniam skaičiui žmonių. Tuo remdamasis buvo užvetavęs McCarrano įstatymą, bet be pasekmių.

Istatymo šalininkai nurodo, kad jau JAV gyventojų sudėtis yra susiformavusi ir masinės imigracijos. Nėra lengva priimti į kraštą naujus imigrantus taip, kaip tai buvę seniau. Miestuose pilna naujų ateivių, kurie, nemokedami anglų kalbos, negali įsijungti į visuomenini gyvenimą ir tik apsunkina JAV visuomenę. Jų nuomone, į JAV reikia įšsileisti tik jau gyvenančių gimines ir reikalingų specialistų. Jie nurodinejo, kad dabartiniu metu yra kitos valstybes, kurios galėtų priimti pas save masinę imigraciją, tai Kanada, Pietinės Amerikos valstybės ir Pietų Afrika.

SVEICARIJA

Nuncijus Msgr. Filippo Bernardini, kurs nuo 1935 m. atstovavo Šventa Sostą prie Šveicarijos vyriausybės Badene, neužilgo apleis šią vietą. Jis yra paskirtas Propaganda Fide kongregacijos sekretoriumi. Per 17-ką savo buvimo Šveicarijoje metu nuncijus Bernardini pasižymėjo savo veikla tarptautinėje plotmėje. Ypatingai rūpinosi jis karo belaisvių, politinių pabėgėlių, civilinių ir karo internuotųjų likimu. Tais reikalais jis nuolat palaikė ryšius su Ženevoje esančiomis tarptautinėmis institucijomis.

Elektros energijos gaminime pirmą vietą Europoje užima Norvegija su metine 17.317 mil. kwh produkcija. Po jos seka Švedija — 19.443 mil. kwh ir Šveicarija — 12.247 mil. kwh. J.A. V-bės, palyginus su gyventojų skaičiumi, prisijungia pire šių paskutiniųjų su metine 388.674 mil. kwh produkcija.

LIETUVIAI PASAULYJE

MIRĖ J. KUNDROTAS

Amerikoje, Brooklyno mieste po trumpos ligos, netikėtai mirė Juozas Kundrotas, buvęs Lietuvoje vidurinės mokyklos mokytojas ir Vilniaus miesto savivaldybės referentas. Tremties metu gyveno Memmingene DP stovykloje ir kurį laiką buvo stovyklos lyderiu.

Juozas Kundrotas buvo „Neo Lithuania" senjoras, Kaune. Amerikon atvyko prieš tris metus. Iki savo mirties pastoviai dirbo tame pačiame fabrike darbininku prie chirurginių instrumentų.

Velionis paliko žmoną, sūnų Vytautą ir augintinę Floridą.

Artimųjų, draugų ir pažįstamų aita Juozas Kundrotas palaidotas Brooklyne, 1953 m. sausio 17 d.

* * *

A. VISKANTAS Barquisimeto mieste pirko kukurūzams malti malūną, kurio biznis kol kas yra sėkmingas. Kartu jis verčiasi apdirbimu pieno ir grietinės, kuriuos pardavinėja urmu.

* * *

ALEKSANDRAS VABALAS, Barquisimeto lietuvių bendruomenės pirmininkas, tame pat mieste turi stambią stiklo parduotuvę, kuriai prekes parsisiunčia iš Italijos, Čekoslovakijos, Belgijos ir kitų Europos valstybių.

* * *

STASYS EIDRIGEVIČIUS gyvena Barquisimete savo nuosavame name ir dirba prie įvairių kelių inžinierijos darbų, puikiai atsižymėjęs ir užsirekomendavęs savo specialybėje.

* * *

Inž. VISVALDAS KRŪMINAS jau eilę metų dirba Barquisimeto augalinės plusnies stambioje įmonėje, kaip specialistas ir pastaruoju metu tapo tos pačios įmonės — fabriko patikėtiniu — vedėju.

* * *

SOFIJA BABIANSKIENĖ, daktaro Aleksandro Babiansko žmona, su savo sūnumi Henriku Babiansku gyvena Caracas'e ir sėkmingai verčiasi masažistės amatu. Henrikas Babianskas dirba foto įmonėje.

* * *

Dr. IRENA ŠEPUTIENĖ iš Aguasay persikėlė į Barrancas (Estado Monagas) ir dirba aprūpindama valdžios medicinos punktą — Medicatura Rural.

* * *

Inž. VALERIJONAS PILECKAS savo specialybėje dirba vienoje Caracas'o Liquido Carbonico įmonėje ir su žmona gyvena Los Teques mieste, kur turi pasistatęs vilą.

* * *

ZIGMAS DOMEIKA, dirbęs Lietuvos laivyne ir kai kurį laiką plaukiojęs kapitono pareigose Venecuelos laivyne, šiuo metu gyvena Caracas'e ir dirba SEARS — ROEBUCK bendrovėje, eidamas sandėlių direktoriaus pareigas

* * *

GEDIMINAS ORENTAS — atidarė Caracas'e foto studiją, kurioje, kaip patyręs toje srityje menininkas, turi daug ir svarbių valdžios įstigų užsakymų.

Mūsų gyvenimas

Gen. St RAŠTIKIS vyksta į NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS MINĖJIMĄ NOTTINGHAME

DBLS Nottinghamo skyrius vasario 14 d., šeštadienį, 6 val. 30 m. vakaro, Sycamorr Rd. klubo salėje ruošia Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35 metų sukakties minėjimą, kuriame dalyvaus ir kalbą pasakys Lietuvos Kariuomenės vadas gen. St. Raštikis. Dienos tema paskaitą skaitys DBLS centro Valdybos narys J. Senkus.

Visi Nottingomo ir plačių apylinkių lietuviai šį minėjimą kviečiami kuo gausiausiai atsilankyti. Žada atvykti lietuvių ekskursijos iš Ketteringo, Darby, Leicesterio, Corby ir kitų vietovių.

Sekmadienį, vasario 15 d. įvyksta DBLS Nottinghamo apygardos suvažiavimas, kuriame dalyvauja visų apygardai priklausančių skyrių valdybos pilnoje sudėtyje. Bus apsvarstyta skyrių veikla ir centro atstovas J. Senkus padarys pranešimą mums rūpimais reikalais. Kviečiami skyrių valdybų nariai į šį suvažiavimą atvykti.

NETIKĖTAI sausio 4 d. Mitybos Ministeris britų parlamente paskelbė, kad nuo sausio mėn. 5 d. panaikinamas saldumynų normavimas. Buvo spėjama, kad normavimas bus panaikintas tik prieš karūnavimą.

NAUJA SKYRIAUS VALDYBA

DBLS-gos Rochdalės skyriaus visuotiname narių susirinkime (buv. pirmininkui su iždininku iš pareigų pasitraukus) — darinkta: Petras Viržintas — pirmininku ir Bronius Sagurskis — iždininku o sekretorius liko tas pat — Vincas Kavaliauskas.

Naujieji valdybos nariai gyvai ėmėsi darbo: surinkta kai kieno užtęstas solidarumo mokestis ir net pritraukta naujų narių...

P. Viržintas su B. Sagurskiu yra kieti laisvės kovotojai ir susipratę lietuviai.

P. Viržintas po nacių kapituliacijos iš sovietų zonos yra atgabenęs keliolika asmenų (jų draugėje ir klaipėdiečio Brako vaikus), pats rizikuodamas patekti į sovietų nagus.

Sekmės naujai valdybai.

Svajus

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Klausimas. Žmona liko Lietuvoje ir neturiu apie ją jokių žinių. Girdėjau, kad negyveną kartu 7 metus, gali būti išskirti. Jei teisybė, tai kur turiu tuo reikalu kreiptis.

Atsakymas. Jei santuokoje viena pusė be priežasties palieka antrąją ir negyvena kartu bent septyneris metus, tai įstatymai leidžia išsiskirti. Tačiau skyrybų turi prašyti ta pusė, kuri buvo palikta. Šiuo atveju skyrybų galėtų prašyti Tamstos žmona, nes ne ji Tamstą paliko, bet Tamsta, pasitraukdamas iš Lietuvos, ją palikote. Tačiau, jei Tamsta įrodysi Teisme, kad dėjote visas pastangas žmoną susirasti ir nepavyko, todėl turi rimto pagrindo manyti, kad ji gali būti mirusi, arba nenori su Tamsta turėti ryšių. Tuo atveju galite ir jūs prašyti išsiskyrimo.

Išsiskyrimą Anglijoje duoda teismas. Teisme bylą užvesti gali kiekvienas advokatas, bet geriau kreiptis į tuos advokatus, kurie specializuojasi skyrybų bylose.

VAIDILIEČIAMS

Londono Vaidila š. m. vasario mėn 8 d. (sekmadienį) 4 val. p.p. parapijos salėje šaukia

METINĮ SUSIRINKIMĄ

Bus renkami valdomieji organai. Nariams dalyvavimas būtinas. Pageidaujami ir svečiai.

Valdyba

PADĖKA

Savo ir mano mažųjų kūdikių vardu nuoširdžiai dėkoju:

Gerb. kun. Kazlauskui už atlaikymą gedulingų pamaldų, pasakymą gražaus pamokslo bei palydėjimą mano mylimos žmonos A†A JANINOS PETKEVIČIENĖS į kapines.

DBLS Wolverhamptono skyriaus valdybai, o ypač jos pirmininkui, p. Žukauskui, už pasirūpinimą laidotuvėmis, pareiškimą užuojautos, prisiuntimą vainiko bei pravedimą rinkliavos. DBLS Centro Valdybai už pareiškimą užuojautos. PP Žukauskams, JD Narbutams, Rugėniams, Ivanauskams, Dromantams ir Wrottesley Park lietuviams už prisiųstus gražius vainikus bei dalyvavimą laidotov. P. Narbutui už išrašymą juostų, poniai Jokubpreikšienei už pasaugojimą per laidotuves mano mažųjų sūnelių ir visiems kitiems Wolverhamptono linetuviams, prisidėjusiems prie palaidojimo bei parėmusiems mus moraliai bei materialiai.

A. Petkevičius ir mažieji sūnus

DAUGIAU ŠIRDIES LIGONINĖSE

Pasikelbėjus su lietuviu, kuriam teko trumpesnį ilgesnį laiką gulėti šio krašto ar ligoninėse, visada galima išgirsti kad — „viskas būtų pusėtina, bet ligoninėse tik su retomis išimtimis randama daugiau ar mažiau širdies".

Šiuo metu Central Health Services Council išsiuntinėjo 2.500 D. Britanijoje esančioms ligoninėms aplinkraštį, kaip tik liečiantį ligoninės personalo elgesį su ligoniais. Svarbesnieji šio aplinkraščio parėdymai šitaip skamba:

1. Ligoninės personalas visada privalo rasti laiko suprasti ir apsvarstyti ligonio ir jo šeimos keliamus klausimus.

2. Gydytojai privalo stengtis, kad ligoninių pacientai gautų visas informacijas apie jų ligos eigą. Ligonio šeima turi būti painformuota apie paciento sveikatos būklę. Jei šeima klausia, ji turi gauti išsamias žinias apie paciento sveikatą.

3. Pacientų lankymas turi būti dažnas, tačiau trumpas.

4. Maistas turi būti duodamas vengiant ilgų pertraukų.

5. Ligonys negali būti žadinami anksčiau, negu 6 val. ryto ir, jei įmanoma, vėliau.

6. Reikia atsižvelgti į paciento nuotaiką ir į jo bendrą būseną tuo metu, kai jis yra apžiūrimas studentų praktikantų akivaizdoje.

7. Apie paciento atleidimą iš ligoninės turi būti painformuotas jo gydytojas.

Šiame aplinkraštyje paminėta ir kitos smulkmenos, liečiančios pacientus, esančius ligoninėse. Pvz., slaugėms nebebus galima paklodėmis suveržti ligonio pėdų, jei jis priešinasi prieš tokį „vystymą". Pagal galimybes ligoniui duoti atskirai arbatos esenciją, atskirai pieną ir cukrų, kad kiekvienas pasidarytų pagal savo skonį. Leisti rūkyti, jei rūkančio ir toje pačioje palatoje gulintiems jo draugams šitai nekenkia. Gėlės turi būti ne tik salėse, bet taip pat ir koridoriuose. Taip pat ligoninės turi būti aprūpinamos pakankamai kygomis ir laikraščiais, kad ju kiekvienam ligoniui užtektų. Ligoninės turinčios skelbti, kad joms reikia spaudos.

COVENTRY

1953 m., vasario 14 d. 18,30 val. BDLS Coventry skyriaus valdyba lenkų klubo patalpose (White Friars street, prie „Gaumont" kino) rengia

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMĄ

Po minėjimo toje pat salėje įvyks ta „piknikas".

Gros lietuviška kapela.

A†A JANINA JONKUTĖ PETKEVIČIENĖ

Po žiemos miego nedrąsiai bundanti gamta jau kelia ateinančio pavasario viltis atgyti ir gyventi. Tuo tarpu juodas mirties angelas moja savo sparnais ir skausmingai paliečia Wolverhamptono lietuvių koloniją. Sausio mėn. 22 d. po jo sparnais amžinuoju miegu užmigo Janina Petkevičienė, ypatingai daug iškentėjusi paskutiniomis savo gyvenima valandomis. Liko nuliūdęs vyras Antanas, vaikai Jonukas dviejų su puse metų ir vos septynių mėn. Petriukas. Nuliūdę liko visi Wolverhamptono lietuviai. Ryšium su A†A Janinos mirtimi wolverhamtoniečiai įrodė, kad vieno iš jų laimė yra visų laimė ir vieno nelaimė — visų nelaimė.

A†A Janina Jonkutė-Petkevičienė gimė 11. 11. 1923., Kuršėnų miestelyje, staliaus šeimoje. Vos septynių metų būdama, Janina neteko tėvo. Nežiūrint vargo, jos dievobaiminga motina sugebėjo Janiną išauklėti tikrai pavyzdinga lietuvaite. Janina buvo darbšti ir gabi, puiki išsiuvinėtoja, mezgėja ir audėja.

Laidotuvių apeigom vadovavo ir gedulingas pamaldas atlaikė Wolverhamptono lietuvių kolonijos kapelionas, kun. A. Kazlauskas. Karstas skendo vainikuose, o wolverhamptoniečių akyse ašaros rodė, kad jie darys viską, kad paskutinis mirštančios troškimas — išauklėti našlaičius savo tikėjime ir lietuviškoje dvasioje būtų įvykdytas.

Padėka tenka ir mūsų gerb. Kapelionui, kuris savo žodžiais — „Kas gimė — tas mirs" dalinai suramino, paguodė, dalinai privertė susimąstyti.

Ilsėkis ramybėje miela Janina, o mes vykdysime tavo paliktąjį testamentą.

K. Žukauskas

NEMALONUMAI LENKŲ LONDONO KLUBUI

Į vieną didžiausių lenkų emigracijos klubą „Baltas Erelis", Londone, kuriame buvo suruoštas Teatro Mylėtojų Draugijos vakaras, pereitą šeštadienį, 11.50 val. nakties metu įėjo civiliai persirengusių 20 policininkų ir policininkių, įsakydami svečiams pasilikti vietose ir nieko neišleisdami išeiti. Kratos metu klube buvo apie 250 svečių, jų tarpe Lenkijos prezidentas August Zaleski su žmona ir gen. Anders. Policija paėmė su savim lošimo automatus ir klubo knygas, nieko nesuimdama. Tačiau keliems klubo nariams įteikti teismo šaukimai.

Prie visų durų stovėjo uniformuoti policininkai, kurie leido į klubą įeiti naujiems svečiams, tačiau niekam nebuvo leista iš klubo išeiti. Civiliai persirengę policininkai pasiskirstė grupėmis ir tikrino svečių asmens dokumentus. Tikrinant dokumentus buvo klausiama: — Ar tamsta esi klubo narys, ar gėrei svaiginamuosius gėrimus ir ar numatote juos gerti?

Buvo surašyti tušti buteliai ir taip pat bare esančios atsargos. Svečių, kurie gėrė bare, buvo pakartotinai klausiama, ar jie yra šio klubo nariais? Nesusipratimas įvyko, kai vienas policininkų pareikalavo tapatybės dokumentų prezidento Zaleskio ir gen. Anderso. Susirinkusieji svečiai ėmė reikalauti, kad policininkas nusiimtų skrybėlę. Už šį incidentą, kaip praneša Londono lenkų dienraštis, vėliau Policijos inspektorius atsiprašęs prezidentą ir generolą Anders.

SVARSTYTA DBLS DARBU EIGA

Pereitą šeštadienį ir sekmadienį Londone, Lietuvių Namuose, jungtinio posėdžio buvo susirinkę DBLS Centro Valdyba, Taryba ir Apygardų pirmininkai. Į posėdį atsilankė ir Lietuvos Ministeris B.K. Balutis su Pasiuntinybės Patarėjau V. Balicku. Posėdžio pradžioje DBLS Tarybos pirmininku išrinktas P.B. Varkala, o sekretorium — A. Pužauskas.

DBLS pirmininkas M. Bajorinas padarė ligšiolinių Centro Valdybos nuveiktų darbų apžvalgą, iš kurios matyti, jog Sąjunga, nežiūrint sumažėjusio narių skaičiaus, tvirtai siekia įgyvendinti užsibrėžtus uždavinius ir stengiasi planingai plėsti savo ateities veiklą. Praeito suvažiavimo įgaliota, Centro valdyba atitinkamais raštais kreipėsi į D. Britanijos mininsterį pirmininką p. W. Churchillį ir į vidaus reikalų ministerį p. D. Maxwell Fyfe, kad britų vyriausybė sustabdytų sovietų agentų prieš tremtinius varomą terorą. Iš vyriausybės įstaigtų gauti mums palankūs užtikrinimai. Suaktualėjus lietuviško jaunimo įtraukimui į DBLS darbą, Centro valdyba paruošė ir skyriams išsiuntinėjo jaunimo sekcijų įstatus, pagal kuriuos į suorganizuotas jaunimo sekcijas nariais gali įstoti visi lietuviukai, kurie yra jaunesni kaip 18 metų amžiaus. Daug laiko teko sugaišti, kol „Britanijos Lietuvį" centro valdyba, dirbdama kontakte su PLB Europos kraštų bendruomenėmis, pertvarkė į visos Europos lietuvių laikraštį. Šitas žygis tiek D. Britanijos, tiek ir kontinento kraštų lietuvių kolonijose rado gyvo pritarimo, ką vaizdžiai rodo šiemet gerokai padidėjusi ir kasdien vis dar tebeauganti laikraščio prenumerata. Siekiama, kad šiais metais „Britanijos Lietuvis" turėtų 2.500 skaitytojų, kas laikraštį įgalintų atsistoti ant tvirtesnių medžiaginių pagrindų. Greta laikraščio plėtimo ir ugdymo, Centro valdyba imasi suvisuotinti ir lietuviškos knygos platinimą šiame krašte, visuose skyriuose įsteigiant knygos platinimo punktus. Tuo tikslu artimiausiu metu bus paruoštos reikiamos teisyklės ir pradėtas konkretus darbas. Kartu su PLB Vokietijos krašto valdyba, įsteigus knygų leidyklą „Bendriją", bus stengiamasi išleisti naujų lietuviškų veikalų. Centro Valdyba atliko dar visą eilę propagandinių bei reprezentacinių žygių, dalyvaudama ir lietuvišką interesą atstovaudama įvairiuose tarptautiniuose parengimuose, posėdžiuose ir pasitarimuose.

Kokie yra DBLS artimiausi užsimojimai? Apie juos posėdyje referavo Centro valdybos sekretorius J. Senkus, pateikdamas šiometinį Sąjungos darbo planą.

Kad visi šie užsimojimai būtų lengviau įgyvendintini, ypač apygardose ir skyriuose, Centro valdybos nariai laiko savo pareiga šiais metais aplankyti visus DBLS skyrius.

Betgi, žinoma, kiekvieno plano vykdymas surištas su nemažomis išlaidomis. Iš kur gauti finansus? Apie tai posėdyje kalbėjo Centro valdybos iždininkas inž. R. Baublys, net atitinkamomis diagramomis DBLS finansinę padėtį išryškindamas. Ir, reikia pasakyti, jog tas vaizdas nėra linksmas. Sumažėjus narių skaičiui, sumažėjo ir solidarumo mokesčio suma. Ne visi skyriai aktyviai renka narių mokesčius ir ne visi tvarkingai atsiskaito su centru. Pasirodo, jog yra narių kurie senokai nemoka nario mokesčio. Tokio užsilikusio mokesčio yra apie 4000 svarų. Pereitame suvažiavime skyrių atstovai pasižadėjo šiemet suruošti po vieną pobūvį, kurio pelnas eitų centro vykdomiems darbams finansuoti. Tačiau ligšiol savo žodį ištęsėjo tik Wolverhamtono, Londono ir Ketteringo skyriai. Inž. R. Baublys pasiūlė atitinkamas priemones DBLS finansams sustiprinti.

„Br. Lietuvio" redactorius B. Daunoras iškėlė eilę minčių laikraščiui paįvairinti, pagyvinti jį išugdyti tikrai plačiu ir turtingu Europos lietuvių savaitraščiu. Redaktorius, deja, nusiskundė, kad ypač trūksta korespondencijų iš skyrių veiklos ir, apskritai, iš lietuviško judėjimo Europoje.

Visiems posėdžio dalyviams gilų įspūdį paliko Pasiuntinybės Patarėjo V. Balicko pateikta tarptautinės politikos apžvalga ir Lietuvos bylos eiga.

Diskusijų metu, kuriose daugiausia dalyvavo Tarybos nariai ir Apygardų pirmininkai, buvo „iššukuotas" darbo planas.

Posėdžio dalyviai išvadoje pripažino būtina imtis naujos akcijos, kad skyriuose pašalinus atsirandančius apatijos reiškinius ir, apskritai, emigracinio gyvenimo išgverimus, gi tokia akcija savaime išplėstų ir pagilintų visą DBLS veiklą. Kartu buvo pripažinta, kad skyriuose reikia ugdyti lietuvišką socialumą, t.y., narių draugingumą tarpusavio santykiuose ir lietuvio meilę savo broliui — lietuviui. Gerus tarpusavio santykius mes pasieksime, vesdami ne „atsiskyrėlišką" gyvenimą, bet dažniau sueidami į susirinkimus, dažniau lankydami vieni kitus. Tas viskas labiau mus atitrauks nuo smulkmenų ir kasdieniškų apkalbų, kas nuodija mūsų asmen. santykius ir silpnina visuomeninį darbą. Nauja akcija palengvins išspręsti ir finansinius klausimus, nes be veiklos — nėra pajamų. Posėdžio dalyviai pageidavo, kad naujesnės mintys bei pasiūlymai rastų diskusinės vietos „Britanijos Lietuvyje", kuris šiandien yra geriausias ryšininkas tiek tarp visų DBLS narių, tiek tarp visų Europos lietuvių.

V. Zm.

500.000 BALSŲ GINA SENAS TRADICIJAS

Socialistų atstovas J. Parker prieš kurį laiką įnešė Žemiesiems Rūmams projektą, kuriame siūloma pakeisti iki šiolei veikiančius nuostatus, liečiančius sekmadienio pramogas ir futbolo rungtynes. Pagal šį projektą siūloma leisti vaidinimus teatruose, leisti žaisti futbola ir kt. Šiam naująjam projektui, senų tradicijų šalininkai pasipriešino. Konservatorius Wilson Black, Rūmų narys, ypatingai šiam sumanymui priešinosi. Daugiau, kaip penki šimtai tūkstančių parašų buvo įteikta parlamentui, kurie taip pat, kaip ir W. Black, reikalauja, kad sekmadienio „ramybė" liktų nepaliesta.

Penki vyrai įnešė stirtą popieriaus su parašais, protestuojančiais prieš Parker naująjį projektą.

UŽDARBIAI PAKILO — PREKĖS PABRANGO

1952 metais D. Britanijoje darbininkų uždarbiai pakilo 6 procentais. Daugelio prekių kainos pabrango maždaug tiek pat, kiek ir uždarbių pakilimas.

STATYBININKAMS IR TEKSTILĖS DARBININKAMS NEPAKELS ATLYGINIMO

Statybos dabininkai reikalavo pakelti atlyginimą 8 d. už darbo valandą. Šis reikalavimas tik dalinai patenkintas: nuo šio pirmadienio statybos darbininkams pakeliama 2 d. už darbo valandą. Statybinės firmos atsisakė pakelti reikalaujamo atlyginimo, motyvuodami, kad, pakėlus atlyginimą, gyvenamo namo statyba atseitų 60 svarų brangiau.

Tekstilės prof. sąjunga reikalavo pakelti 10 procentų atlyginimą. Manchesterio „Industrial Disputes Tribunal" šį reikalavimą atmetė.

KĄ TAI REIŠKIA?

Paskutiniame „Br. Lietuvio" numeryje po „Mėlyna Suknele" buvo neaiškus prierašas: „Pirmosios dalies pabaiga kitos savaitės numeryje".

Ar tai reiškia, kad antrosios dalies, kuri atrodo, bus dar patraukles nė, Br. Daubaras nebespaudins Jei taip, tai be reikalo jis užintrigavo skaitytojus, kurie dar tebegriežia dantį už nutraukimą „Nylono adytojos".

Tenebando Daubaras mūsų kantrybės, kuri yra labai ribota ir tegu užbaigia savo apysaką.

K. Valteris.

Redakcijos pastaba. Nuo Naujųjų Metų „Br. Lietuvio" skaitytojų eilėse atsirado naujų, kurie nėra skaitę apysakos pradžios. Todėl, redakcija mananti, kad būtų geriau baigti „Mėlyna suknelė" pirmąja dalimi, o spausdinti atkarpoje kitą apysaką. Tačiau, jei atsiras skaitytojų, reikalaujančių ją baigti — tęsime antrosios dalies spausdinimą.

Laisvoji tribūna

KODĖL NESIJUNGTI

Gyvenu vienas kaip pirštas, todėl nuobodumas įgrįsta. Kiekviena proga stengiuosi kur nors nuvažiuoti susitikti su savo tautiečiais. Žinia, lietuviška prigimtis: nuvažiavęs nori pasivaišinti ir draugus pavaišinti. Karčiamoje, tarp anglų, nėra taip jau malonu. Jaukiau pas savus lietuviškam klube.

Todėl, kai kartą, atvažiavus į Londoną, man pasiūlė įstoti nariu į lietuvišką klubą nudžiugau, kaip žmoną susiradęs. Nieko nelaukęs sumokėjau puskronį ir naują, ružavą knygutę įsikišau į piniginę. Ta proga ir nugėriau. Kiekvieną kartą, traukdamas svariuką, vis dirstelėdavau į ružavą knygutę, kuri mane kaimietį, sulygino su pačiais didžiausiais Londono ponais. Vakare nugirdau būsiąs balius kitam lietuvių klube, rytiniam Londone. Na, tariau sau, dabar ir aš ponas. Nuvažiuosiu ir pasirodysiu, kad ir laukuose gyvenu, žinau kaip reikalus tvarkyti. Parodysiu savo ružavą kortelę, ir žengiu į rūsį „trumano" siurbti.

Įeinu. Sėdi pilietis, knygą prieš save pasiguldęs ir „Six pence, Please" sako. Aš jam knygutę kyšt, o jis nė nežiūrėjęs ir kirto kaip kirviu:

— Negera, sako. Ne mūsų klubo. Sumišau, gal, sakau, per tą prakeik tą skubėjimą šoferio liudijimą išsitraukiau. Ne. Tai mano naujoji klubo nario knygutė, kuri, maniau, ne tik duris į lietuviškus klubus, bet ir vartus į dangų gali atidaryti.

— Gera, sakau, tik šiandien išdavė ir puskronį sumokėjau. O gal čia ne lietuvių klubas — klausiu.

Ir klubas lietuvių ir knygutė gera, atkirto man ir dar kartą pasakė. „Six pence please". Sumokėjau. Juk į Romą nuvažiavęs negrįši popiežiaus nematęs.

Kai „trumanas" nuplovė kelionės dulkes, atsivežtas iš vakarų, ėmiau galvoti, kodėl mes lietuviai taip darome?

Štai mano šeimininkas priklauso vienam vietiniam klubui. Su klubo nario kortele, jis, nuvažiavęs į bet kurią Anglijos vietą nueina į to paties tipo klubą ir visur jis jaučiasi, kaip namie.

O mes! Ne tas klubas išdavė kortelę ir jau negera. Juk visi klubai vadinasi lietuvių klubais ir visi lietuviai iš vieno krašto. Gal, sakau, ir mūsų klubai jau pradėjo, kaip Kanadoj organizacijos, skirstytis partijomis. Ne tai partijai priklausai, tai ir neužeik.

Ar negalėtų mūsų klubai sudaryti kokią nors sąjungą ar ką panašaus. Galėtų imti didesnį mokestį, bet tada kiekvienas žinotų, kad kur nuvykus rasi jaukią lietuvišką užeigą ir niekas iš jo sikspenio neprašys. Iš to būtų naudos ir patiems klubams ir jų nariams.

Klubai turėtų daugiau pajamų iš nario mokesčio, o nariams būtų intereso įsirašyti nariu į klubą, ypatingai, kai dabar klubų skaičius jau gerokai išaugo.

Tikiu, kad turėdami geros valios, klubai nesunkiai ras įšeitį ir tą reikalą sutvarkys.

Laukinis Senbernis.

By kind permission of „Daily Telegaph" and „Morning Post".

Greitosios pagalbos mašinos veža aukas iš apsemtos Canvey salos į sausumą.

DEZINFORMO AFEROS

Kiekviename Europos krašte slaptųjų tarnybų archyve užtiksime prieš 30 metų veikusios antibolševikinės organizacijos vardą „Trust". Organizacija teikė labai įdomias žinias daugeliui slaptųjų tarnybų V. Europoj, garsėjo atkaklia kova prieš komunizmą ir gavo veiklai pinigus iš... GPU kišenės. Iš organizacijos istorijos pluoštą žinių nesniai pateikė „N. Zeitung" Berlyno laidoj.

1928 m. žiemą Aleks. Jakuševas, augštas užsienio prekybai komisariato valdininkas, nuvyko iš Maskvos į Taliną, estų sostinę, privačiais reikalais. Taline gyveno jo senas bičiulis, kurio žmona, gyvenanti Rusijoj, buvo pavergusi Jakuševo širdį. Reikia spėti, kad Taline gyvenančiai „antrajai pusei" maža galvokvaršio kėlė „Katiušos" likimas, ir kai Jakuševas užsiminė norįs ją vesti, talinietis be svyravimų sutiko. Arčiau išsikalbėjus, Jakuševas, tarp kitko, neigiamai atsiliepė ir apie gyvenimą sov. Rusijoj, girdint Estijoj apsigyvenusiems rusų monarchistams. Jakuševas grįžo į Maskvą, o monarchistai girdėtas žinias pasiuntė jų štabui Berlyne. Vieną dieną GPU areštuoja Jakuševą ir pakiša Taline suteiktų žinių foto kopiją.

Maskvos kalėjimuose Jakuševas prisipažino, kas kalbėta, kelionės tikslą, bet užsispyręs gynėsi priklausąs monarchistų organizacijai. Jis parašo Taline gyvenančiam bičiuliui laišką ir įteikia GPU valdininkams; laiške prašė taliniečio paliudyti jo nepriklausomumą monarchistams.

GPU šefo pavaduotas Kijakovski, pasivadinęs Jakuševo draugu Kolesnikovu, čiumpa laišką ir dumia į Taliną. Ten pasitvirtina suimtojo parodymai, bet, be to, Kijakovskis giliai įkiša snapą ir į monarchistų organizacijas.

Jakuševas GPU kalėjime laukė mirties sprendimo įvykdymo. Jo vienutėn įkemša didžiausią tų laikų GPU provokatorių Edvardą Opperputą, kuris pradeda riesti, kad jis, nuduodamas komunistą, suorganizavo priešbolševikinę organizaciją, už ką ir pakliuvo. Jis apgailėjo savo darbus ir pamažu įtikino Jakuševą, kad priešintis galingam sovietiškam režimui yra nesąmonė.

GPU sutaupė kelias kulkas, ir mes jau matome Jakuševą užsieny organizuojant rusų monarchistus MOR organizacijoj. Faktinuoju MOR pirmininku buvo „Čekos" šefas Artusovas.

Jakuševo ir egzylėj gyvenančių monarchistų ryšiai tamprėja, saldakiuoja ir su V. Europos slaptųjų tarnybų štabais, jiems patiekdamas iš Rusijos piramaklasinės medžiagos apie ūkį, karinių ir politinių žinių, net ir ypatingos svarbos slaptų dokumentų. Kaip atpildą, Jakuševas pageidauja iš vakariečių ir monarchistinių generolų pagelbėti tariamiems MOR organizacijos nariams Rusijoj pasiekti Vakarus. Tarp visų V. Europos slaptųjų tarnybų tuo reikalu veikla verda. Šioji afera išauga iki milžinisko komplekso, ir rusai jai duoda vardą „Trust".

FALSIFIKUOTI MOBILIZACINIAI PLANAI

Pagaliau britų slaptoji tarnyba suabejoja kaikuriomis MOR informacijomis. Jie MOR rekomenduojamais keliais pasiunčia savo geriausią žmogų, kap. Sydney Reily, į Maskvą. Ten jis areštuojamas ir apie jo likimą iki šios dienos nieko nežinoma.

Įtarimai didėja. Lenkija pageidauja iš MOR Rusijos mobilizacinių planų. Gauna. Paaiškėja planų falsifikatas. Įspėjamos visos slaptosios tarnybos. Lenkai perspėja ir jų priglaustas rusų monarchistų organizacijas.

Taip baigėsi didžiausia, tarptautinė, sovietiško „Dezinformo" afera. Bet jos V. Europoj įleistos šaknys pasilieka gajos ir toliau: MOR apgrobia V. Europoj gyvenančius monarchistų generolus Millerį ir Kutepovą, kuriuodu gana ankštai bendradarbiavo su komunistų aferistine organizacija.

„DEZINFORMAS" DABAR

Jei iki antrojo karo „Dezinformas" savo svarbiausiu uždaviniu laikė sekimą ir likvidavimą kontrrevoliucinės veiklos sovietyno viduje, tai po karo mes jau jį matome besiverčiant planingu tiekimu klaidinančių informacijų Vakarams — kad nuslėpus tikruosius Rusijos politikos kėslus. Teisybė, jis kartais griebiasi ir senosios taktikos. Pavyzdžiui, yra žinoma garsiojo agento Moros afera, kuris ilgą laiką buvo ryšininku tarp Ukrainos pogrindžio ir Ukrainos partizanų armijos (UPA). Moros, pradžioje atkaklaus partizano, žmonos suėmimas įpina jį į „Dezinformo" tarnybą. Jam pavedamas ryšių palaikymas tarp Ukrainos pogrindžio ir antikomunistinių organizacijų Čekoslovakijoj. Jo darbdavis — NKVD centralė Pragoj. Iš tariamų Ukrainos pogrindžio štabų tremtyje gyvenantiems ukrainiečiams klaukiančios žinios kalba apie paėmžtą Ukrainos pogrindį. Lieka jen itikinti vakariečių spauda. Pradedama abejoti žinių tikrumu. Įtarimo išsklaisdymui, NKVD į agentą pokštelėja šūvį, jam vykstant per Čekoslovakijos sieną į amerikiečių zoną Vokietijoj. Bavarijoj Moros operuojamas, pasveiksta. Patekęs į tardytojų reples Moros prisipažįsta dirbęs „Dezinformo" tarnyboj.

NAUJAUSIAS TRIUKAS

Prieš kelis mėnesius „Dezinformas" griebėsi naujos klastos Į vakariečių įstaigas Trieste, Italijoj, atvyksta buvęs Jugoslavijos slaptosios tarnybos augštas valdininkas ir patiekia pluokštus mikrofilmų, dokumentų ir kopijų. Patiektoji medžiaga kalbėjo, kad tarp Maskvos ir Belgrado nėra jokio lūžio ir visa, ką mes šiandien apie minėtų kraštų santykius žinom, yra paprastas dūmų pūtimas į vakariečių akis. Jugoslavo tapatybė pripažįstama, bet jo pateiktoji medžiaga pritrenkė slaptųjų tarnybų valdininkus. Prasideda laiką gaišinančios analizės ir studijos, tačiau vėliau darbą pagreitina pats „Dezinformas". Jis sensacijas mėgstančiai Vakarų spaudai iš savo kanalų kliūsterėja žinių. Spauda pradeda svaičioti apie tariamą Stalino - Tito slaptą sutartį. Susekamas žinių teikimo šaltinis. Tardomas juogoslavas prisipažįsta dirbąs „Dezinformui". Jo atnešti dokumentai turėję tikslą sukliudyti Vakarų paskolą Tito Jugoslavijai.

S. Lapūgas.

DEMESIO gaunantiems komunistinę propagandą ir raginimus grįžti namo.

Atsiradus reikalui informuoti anglų visuomenę apie sovietų pastangas grąžinti pabėgelius į jų kilimo kraštus, visi gaunantieji komunistinę propagandą iš Lietuvos ir paraginimus grįžti, iš sovietų ambasados ar pan. maloniai prašomi gautąją literatūrą prisiųsti redakcijai. Prisiunčiant prašoma nurodyti, kada pradėjo gauti ir kaip dažnai gauna. Visi pas kuriuos buvo atsilankę sovietiniai agentai prašomi aprašyti įvykį ir atsiųsti aprašymus redakcijai.

TARPTAUTINE POLICIJA

INTERPOL

Ottonas Brukas, labai talentingas vyras, dar taip neseniai sėdėjo Rio de Janeiro kavinės sodelyje ir patenkintas gurkšnojo šaltą braziliską kavą. Jis buvo tik baigęs kelionę po Europą ir prikalbėjęs daugelį turtingų žmonių išmokėti jam nemažas sumas už neegzistuojančias vertybes. Staiga šalia jo atsirado saugumo policijos valdininkas, ir, kol vargšas Ottonas spėjo gerai apsidumoti, jis jau atsidūrė lėktuve pakeliui į Švediją, kur jo laukė Švedijos kriminalinė policija ir... kalėjimas. Už tokį triuką tenka dėkoti Interpol (Tarptautinės Policijos Komisijai), esančiai Paryžiuje.

Interpol yra stebėtinai mažai žinoma organizacija. Ji derina 42 valstybių kriminalinių policijų veiklą, kovojant su tarptautinio masto kriminaliniais nusikaltėliais, kurie, prie dabartino susiekimo, būtų nepasiekiami atskirų karštų policijoms. Tačiau ir su greičiausiu lėktuvu ir dešimčia padirbtų pasų negalima išsisukti iš budrios Interpol akies, nes čia suplaukia pranešimai iš Scotland Yardo ir iš prancūzų Surete Nationale ir iš italų Questura ir daugelio kitų kraštų atitinkamų organų. Kiekvienas žingsnis tokio tipelio, kaip minėtais Ottonas, yra sužinomas visada laiku. Interpol turi kartoteką, kurioje yra užregistruota per 60000 „įžymenybių". Čia rasite pavardes visam pasaulyžinomų apgavikų, padirbinėtojų, žmogžudžių, plėšikų, narkotikų prekiautojų ir kitokių panašaus tipo sutvėrimėlių. Šie tipeliai keičia savo pavardes ir dokumentus dažniau kaip savo marškinius. Tačiau ir tai negelbsti. Interpol suranda net ir pačius slidžiuosius. Tik kartais tenka laukti, kol surandama jų grobis.

Nesenai Londono Interpol kreipėsi į Paryžiaus Interpol, prašydama padėti susekti tris gangsterius, kurie buvo pavogę brangenybių už dvidešimt tūkstančių svarų. Paryžiaus Interpol tuojau nustatė, kad tai yra trys žinomi „internacionalai". Jų aprašymas buvo išsiuntinėta po visą pasaulį. Po poros dienų Švedijos policija pranešė, kad pajieškomieji iš Stokholmo tik ką išvyko į Australiją. Pasipylė radiogramos — Londonas, Paryžius, Melburnas. Jei paukšteliai būtų žinoję apie tuos radio pranešimus, jie nebūtų buvę tokie nerūpestingi ir linksmi, kaip apie juos pranešė laivo kapitonas. Tačiau dar nebuvo žinoma, kur jie padėjo pagrobtas brangenybes, todėl Melburne nei muitininkai, nei uosto policija neparodė didesnio susidomėjimo.

Po keletos dienų jie buvo sulaikyti viename viešbutyje, kai jie bandė savo grobį parduoti.

Kartais, kuriam kriminalistui pavyksta užsimaskuoti ir ilgesniam laikui, bet ne amžiams. Interpol kartoteka turi ilgą atmintį. Kartą Maroko pakrantėse per audrą paskendo laivas. Tarp išgelbėtųjų buvo ir vienas austras, Walter Praxmer. Rabato policininkui kilo mažutis įtarimas ir todėl jis padarė Walterio pirštų nuospaudas ir jas pasiuntė Interpol, o Walterį paliko savo globoje „dėl silpnos sveikatos". Kitą dieną Paryžius pranešė jau tikrą Praxmerio pavardę. Praxmeris, kuris buvo šventai įsitikinęs, kad Rabato policija tikrai nieko apie jį nežino, ramiai naudojosi policijos prefekto vaišingumu. Tikrumoje jis buvo Manfredas Lentneris, paieškomas Berlyno policijos už žmogžudystę ir Austrijos policijos už sukčiavimą, dvipatystę ir pabėgimą iš kalėjimo. Nors Lentneris buvo užmušęs moterį 1945 m. ir po to tris kartus pakeitęs pavardę, Interpol suklaidinti negalėjo ir dabar atlieka savo bausmę Austrijoje, o vėliau turės dar atgailauti ir Vokietijos kalėjime.

Šalia senų kalčių atradimo, Interpol atlieka didelį darbą sutrukdydama planuojamus ar jau suplanuotus nusikaltimus. Kai iš kurio krašto stambesnė žuvelė išplaukia gilesnių vandenų ieškoti, Interpol išsiuntinėja pranešimus ir įspėjimus. Kai toks pilietis keliauja iš krašto į kraštą, jis visur yra atidžiai stebimas vietos policijos. Visos pastabos susirenka Paryžiaus Interpol ir netrukus jau yra pilnas vaizdas, ko globojamasis siekia. Tokiu būdu jau buvo sunaikinta ne viena tarptautinė organizacija, ypatingai narkotikų prekyboje.

Po karo labai gerą biznį darė pinigų padirbinėtojai. Interpol, Hagoje, įsteigė specialų skyrių šio amato mėgėjams sekti. Specialusis skyrius stebi visų 42 kraštų valiutos padirbinėtojus. Prieš kiek laiko Argentinos policija susekė gaują padirbinėtojų, kurie gamino šimto dolerių banknotus. Gaujos vadas, tačiau, tuo metu buvo Europoje „biznio reikalais". Padirbtasis šimto dolerių banknotas buvo pasiųstas į Hagą. Specialus skyrius, ištyręs rašalą ir kitas ypatingąsias žymes, nustatė, kad tai yar Nikosio darbas. Netrukus tos pačios gamybos šimtinės pasirodė Paryžiuje, Romoje... ir po kelių dienų jau pats Nikosio plaukė su palydovais ir Interpol atestacija atsivėdinti Buenos Aires kalėjime.

Interpol buvo įsteigta Dr. Johann Schober, Vienos policijos prezidento 1923 m., bet karo metu ji sužlugo. Jos kartotekos buvo perkeltos į Berlyną ir pateko į rusų rankas. Po karo tarptautinių nusikaltimų skaičius nepaprastai išaugo. Tada Belgijos policijos inspektoriui gen. F.E. Louvage atėjo mintis vėl atgaivinti Interpol. Jis pritraukė prie šio plano prancūzą Louis Ducloux, anglą Ronald Howe, švedą Dr. Harry Soederman ir šveicarą Werner Mueler. Taip palengva gimė naujas Interpol. Interpol neturi savo specialių seklių, o pasikliauna atskirų kraštų policijomis. Jos vadovybę sudaro 29 ekspertų štabas vadovaujamas gen. sekr. Marcel Sicot. Kas metai atskirų kraštų policijų šefai suvažiuoja ir aptaria bendruosius reikalus. Kaip taisyklė Interpol rūpinasi tik kriminaliniais nusikaltėliais. Kai Čekijos ir Vengrijos pastangos gauti žinių apie antikomunistus nedavė jokių vaisių, jos iš tos organizacijos pasitraukė ir dabar nėra nė vieno krašto iš už geležinės uždangos.

PROF. GEDIMINAS GALVA A B N PIRMININKAS.

Sausio 23 d. įvyko The American Friends of Antibolshevist Block of Nations metinis susirinkimas, kuriame padaryta veiklos apžvalga ir valdomųjų organų rinkimai.

Susirinkimas vienu balsu išrinko tos organizacijos prezidentu prof. Gediminą Galvą, žinomą lietuvių žurnalistą, kuris praėjusiais metais vadovavo tos organizacijos Politiniam Komitetui.

Minėta organizacija sukurta prieš metus prof. G. Galvos ir ukrainiečių iniciatyva.

Toji organizacija numato apjungti visas Europos tautas, atsidūrusias už geležinės uždangos. Tokių tautų priskaitoma nemažiau 25. Tačiau jos esminis tikslas yra vieningai kovoti už tautų laisvę. Šis tikslas verčia tvirtai susirikiuoti, kad ne vien išsivaduotume bolševikinės vergijos, bet ir ateityje apsidraustume rusiškojo imperializmo. Tat veda į Rusijos suskaldymą, panaudojant tautų apsisprendimo pradą. Rusija, savo etnografinėse žemėse, bus ne tik sukalbamesnė, bet ir mažiau pavojinga. Nors gyventojų skaičius bus nemažas, tačiau ūkinis pajėgumas neleis daryti žygių, kurie drumstų pasaulinę taiką.

Šiuo metu, prof. G. Galvos žodžiais, tartais perimant pareigas, pergyvename sprendžiamos kovos ir jėgų telkinimo lainkotarpį. Containment ir appeasment politika yra laidojamos. Visur jėgos rikiuojamos stoti į vieną frontą. Ir mes, siekdami savų tautų išlaisvinimo, turime tą patį daryti: palaidoti izoliacinį išsisklaidymą ir tarpusavyje būti vieningais. Mes taip pat turime būti kieti, kaip ir mūsų priešas bolševizmas, kuris griauna krikščionišką kultūrą ir neša pasauliui vergiją.

M. J.

SKELBIMAI

ATVYKSTANTIEMS Į Coventry

Lietuviai, norį iš anksto sužinoti apie ruošiamą vasario 14 d. šventę, arba kitais reikalais, prašomi kreiptis į skyriaus pirmininką J. Kazlauską, šiuo adresu: 5, Friars Rd, Coventry.

Pas spaudos platintoją A. Gerdžiūną, 6, Beechey St., Oldham, Lanc. galima gauti 1952 m. žurnalą „Karys" 5.6.7.8.9. Nr.Nr. po 3s. 3d. „Pelėda" 9 Nr. 2s. „Pelėdos" Arklys" 11s. „Barabas" 11s. „Karoliai" 14s. „Broliai Domeikos" 14s. „Varpai Skamba" 14s. „Kaip jie mus sušaudė" 9s. ir kitų įvairių knygų.

Greit bus gauta „Laisvę ginant" 14s. ir kitų naujų knygų.

Š.m. vasario mėn. 14 d. (šeštadienį) 17 val. Cheetham Hill Town Hall, netoli ukrainiečių klubo DBLS Manchesterio skyrius rengia Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimą. Programoje DBLS Centro Valdybos Pirmininko P.M. Bajorino paskaita, dainos, tautiniai šokiai. Bufetas ir puiki muzika bendriems šokiams. Įėjimas 2šil.6d.

DBLS Manchesterio Skyriaus Valdyba

Š.m. vasario mėn. 15 d. (sekmadienį) 6 val. Manchesterio Lietuvių socialinio klubo salėje šaukiamas DBLS Manchesterio skyriaus narių susirinkimas. Bus Centro Valdybos Pirmininko p. M. Bajorino pranešimas. Visų narių atvykimas būtinas.

DBLS Manchesterio Skyriaus Valdyba

Lietuvi, jei moki g e r a i anglų kalbą, mes duosime visas lengvatas pradėjusiam. Geras nuošimtis duodamas mūsų agentams. Tik rimtai galvojančius prašau rašyti. V.V. Sileika, Thornhill Plastics. Hinderwell, N. Yorks.

Jeigu jųs esate jaunesnis, kaip 45 m., jei norite emigruoti į Kanadą, siųskite čia pridedamą kuponą, arba rašykite tuojau ASHTON and MITCHELL Ltd., 35, Sloane Square, London, S. W. 1., reikalaudami oficialių registracijos blankų. Tučtuojau užsiregistravusiems galime trumpu laiku parūpinti vizas ir vietas kelionei laivais.

Pavardė vardas

Mr.(Mrs.) Miss .....

....

Adresas..... ....

....

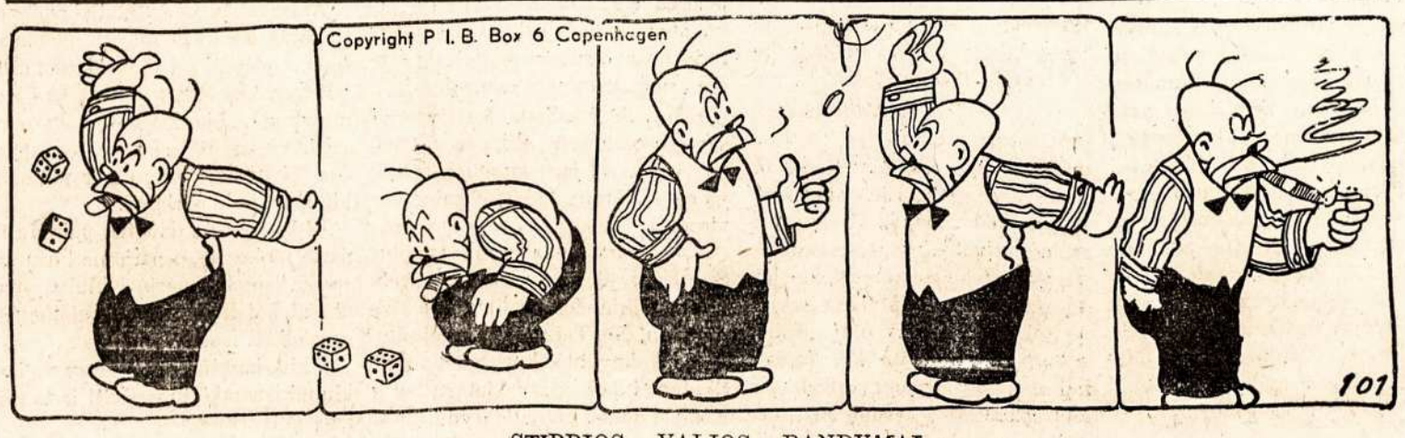

STIPRIOS VALIOS BANDYMAI...

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidzia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuviu Bendruomenemis, kurias atstovauja: Pr. Zunde — Vokietija, J. Masiulis — Prancuzija, J. Dedinas — Belgija, J. Stonkus — Sveicarija, J. Lingis — Svedija, S. Lozoraitis (jun.) — Italija, A. Galkus — Olandija, S. Slesinskas — Danija ir A. Glionertas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11. Telf. PARk 9699.

Redakcija rastus taiso ir trumpina savo nuoziura.

Prenumeratos kaina: metams — 35 sl., 6 men. — 20 sl., 3 men. — 12 sl. Uzsienyje metams — 6 doleriai.

Skelbimai: spaudos eilute arba jos vieta — 1 sl.

Adreso pakeitimas — 1 sl. Paskiras numeris — 1 sl.

Spausdina NIDOS spaustuve, 3, Southern Row, London.W 10

Printed by Lithuanian House, Ltd., 43, Holland Park, London, W 11.